Երկրորդ ընթերցում

Լրամշակված նախագիծ

Պ-743-14.12.2023,05.02.2024-ՄԻ-011

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

«ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ, ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» 2017 թվականի դեկտեմբերի 13-ի ՀՕ-320-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.
«ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՕՐԵՆՔ»:

Հոդված 2. Օրենքի նախաբանը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.
«ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովը, նպատակ ունենալով՝ ապահովել ընտանիքի՝ որպես հասարակության բնական ու հիմնական բջջի, հատուկ պաշտպանությունը, ձեւավորել ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածների անվտանգության եւ պաշտպանության, նրանց իրավունքների եւ օրինական շահերի ապահովման համար անհրաժեշտ իրավական կառուցակարգեր, կանոնակարգել ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության ուղղությամբ պատասխանատու մարմինների գործունեությունը, ապահովել ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածներին հոգեբանական, նյութական եւ սոցիալական աջակցության տրամադրման եւ նրանց սոցիալական վերականգնման համար պատասխանատու մարմինների գործունեության համար իրավական հիմքեր, ընդունում է սույն օրենքը:»:

Հոդված 3. Սույն օրենքում հանդիպող օրենքի անվանումը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին»:

Հոդված 4. Օրենքի նախաբանում, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ գլուխների վերնագրերում, 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում, 3-9-րդ հոդվածներում եւ 11-21-րդ հոդվածներում, 22-րդ հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ մասերում «ընտանիքում» բառը փոխարինել «ընտանեկան եւ կենցաղային» բառերով:

Հոդված 5. Օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ, 3-րդ եւ 5-րդ կետերում, 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասում, 8-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 1-3-րդ, 5-րդ եւ 7-րդ կետերում, 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետում, 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետում, 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասում, 22-րդ հոդվածի 2-րդ մասում «եղող» բառը փոխարինել «գտնվող» բառով:

Հոդված 6. Օրենքի 1-ին հոդվածը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.
«Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան
1.Սույն օրենքը կանոնակարգում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության կազմակերպաիրավական հիմքերը, սահմանում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության հասկացությունը, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում իրավասու մարմինների լիազորությունները, պաշտպանության միջոցների տեսակները, դրանց կիրառման հիմքերը, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց վերաբերյալ տեղեկությունների իրավական պաշտպանության առանձնահատկությունները:»:

Հոդված 7. Օրենքի 3-րդ հոդվածի՝

1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն է համարվում ֆիզիկական, սեռական, հոգեբանական կամ տնտեսական բռնի արարքը կամ անտեսումը, որոնք կատարվել են ընտանիքի անդամների կամ զուգընկերների կամ ընտանիքի նախկին անդամների կամ նախկին զուգընկերների միջեւ՝ անկախ նրանց համատեղ բնակվելու հանգամանքից.».
2) 2-րդ մասի 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «**1) ֆիզիկական բռնություն՝** անձի կամքին հակառակ ֆիզիկական բնույթի արարքը՝ ներառյալ բժշկական, այդ թվում հոգեբուժական բնույթի միջամտությունների ենթարկվելուն պարտադրելը, բժշկական օգնություն ստանալուց զրկելը կամ նման օգնությանը խոչընդոտելը, ֆիզիկական ցավ պատճառելը, ինչպես նաեւ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝

սպանությունը, առողջությանը ծանր, միջին ծանրության կամ թեթեւ վնաս պատճառելը, ազատությունից ապօրինի զրկելը, ֆիզիկական ներգործությունը, ֆիզիկական ուժեղ ցավ պատճառելը, վտանգի մեջ թողնելը, մարդուն առեւանգելը.».

3) 2-րդ մասի 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) **սեռական բռնություն՝** անձի կամքին հակառակ սեքսուալ բնույթի գործողությունները, այդ թվում՝ անձի սեռական օրգաններին եւ մարմնի մասերին անցանկալի հպումները, անձին երրորդ անձի հետ սեռական բնույթի գործողություններում ներգրավելը, կուսության ստուգումը, ինչպես նաեւ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ սեռական ազատության եւ սեռական անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործությունները.».

4) 2-րդ մասի 3-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «**3) հոգեբանական բռնություն՝** անձին հոգեբանական ճնշում, հոգեկան տառապանք պատճառելը, ներառյալ՝ անձի ինքնագնահատականի եւ արժանապատվության պարբերաբար նվաստացումը, հարազատ երեխաների, ընկերների եւ հարազատների հետ շփումներն արգելելը կամ դրանց խոչընդոտելը, ինչպես նաեւ վերահսկողություն կիրառելը, ինքնավնասման կամ ինքնասպանության սպառնալիքով ճնշում գործադրելը, ֆիզիկական, տնտեսական բռնություն գործադրելու, տնային կենդանիներին վնասելու սպառնալիքը, դիտավորությամբ այնպիսի գործողություններ կատարելը, որոնք անձի մեջ հիմնավոր վախ են հարուցում իր կամ հարազատի կամ զուգընկերոջ կամ ընկերոջ կամ խնամքի տակ գտնվողի անվտանգության համար, ինչպես նաեւ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ հոգեկան ներգործությունը կամ հոգեկան ուժեղ տառապանք պատճառելը, ինքնասպանությանը հասցնելը կամ հակելը, հղիության արհեստական ընդհատմանը (աբորտ կատարելուն) կամ ամլացմանը հարկադրելը, հետամտելը.».

5) 2-րդ մասի 4-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «**4) տնտեսական բռնություն՝** անձին հարկադրված նյութական կախվածության մեջ դնելը, նրան գոյության անհրաժեշտ միջոցներից (սնունդ, հագուստ, կացարան, դեղ, հիգիենիկ պարագաներ, օրենքով սահմանված նպաստ կամ կենսաթոշակ, այդ թվում՝ երեխայի համար տրամադրվող, աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ) զրկելը, անձին սեփականության իրավունքով պատկանող կամ նրա կողմից տնօրինվող գույքը վնասելը, սեփականության կամ ընդհանուր սեփականության իրավունքով պատկանող գույքը տնօրինելու, տիրապետելու եւ օգտագործելու իրավունքները ոչ իրավաչափ սահմանափակելը, անձի կամքին հակառակ նրան վարկային կամ ֆինանսական գործարքներում ներգրավելը, անձին սեփականության իրավունքով պատկանող միջոցները եւ գույքը կտակելուն կամ նվիրաբերելուն հարկադրելը, անձի կրթություն ստանալու կամ աշխատանքի ընտրության ազատության իրավունքները սահմանափակելը.».

6) 2-րդ մասի 5-րդ կետում «օրինական» բառերից առաջ լրացնել «այլ» բառը:

Հոդված 8. Օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

1) «1.Սույն օրենքի իմաստով օգտագործվող հիմնական հասկացություններն են.»
2) 1-ին մասի 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) **ընտանիքի անդամներ**՝ անկախ համատեղ բնակության հանգամանքից՝ ամուսինը (այդ թվում՝ փաստական ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվող անձը), ծնողը, այդ թվում՝ խորթ ծնողը, որդեգրողը, խնամատար ծնողը, խնամակալը կամ հոգաբարձուն, երեխան (նաեւ որդեգրված, խորթ, հոգեզավակ), որդեգրողի ամուսինը, ամուսնու ծնողները, տատ, պապ, քույր, եղբայր (նաեւ համամայր կամ համահայր), ամուսնու քույր, ամուսնու եղբայր, ինչպես նաեւ ամուսնու ծնողների, քրոջ եւ եղբոր համար՝ փեսան եւ հարսը.».
3) 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) **աջակցության կենտրոն՝** ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կամ ենթադրաբար ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց, իսկ անհրաժեշտության դեպքում այդ անձանց ընտանիքների անդամներին սոցիալական աջակցություն տրամադրող կազմակերպություն՝ հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից.».
4) 3-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3) **ապաստարան (ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի հոգածության կենտրոն)՝** ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածներին եւ նրանց խնամքի տակ գտնվող անձանց (այսուհետ՝ շահառուներ)՝ սույն օրենքով սահմանված դեպքերում տրամադրվող անվտանգ ժամանակավոր կացարան, հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից, որտեղ շահառուները ստանում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված սոցիալական ծառայություններ.».
5) 5-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «5) **ընտանեկան** եւ կենցաղային **բռնության ենթարկված անձ՝** ֆիզիկական անձ, այդ թվում ընտանիքի ներսում բռնությանը ականատես երեխան, որը, ըստ նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության, պաշտպանական որոշման կամ դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի, տուժել է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունից.».
6) 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «6) **խնամքի տակ գտնվող անձ՝** երեխա, տարեց կամ հաշմանդամություն ունեցող անձ, առողջական կամ այլ հանգամանքներով անօգնական վիճակում գտնվող անձ, որը բնակվում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի հետ, եւ որին վերջինս մշտապես հոգ է տանում.».
7) Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով հետեւյալ բովանդակությամբ. «10) **զուգընկեր**՝ անձ, որի հետ առկա են հարաբերություններ, որոնց հատուկ է սիրային կապը՝ անկախ համատեղ բնակության կամ միմյանց հետ սեռական հարաբերություններ ունենալու հանգամանքից:»:

Հոդված 9. Օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «գործ հարուցելուն» բառերը փոխարինել «վարույթ նախաձեռնելուն» բառերով:

Հոդված 10. Օրենքի 6-րդ հոդվածի՝

1) 1-ին մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Նախազգուշացումը կիրառվում է այն դեպքերում, երբ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքը տեղի է ունեցել առաջին անգամ, առկա չէ հիմնավոր ենթադրություն բռնության կրկնման կամ շարունակման անմիջականորեն սպառնացող վտանգի մասին եւ անհետաձգելի միջամտության հիմքերն առկա չեն:».

2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Նախազգուշացում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշման պատճենը ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին հանձնվում է ստորագրությամբ՝ առձեռն: Դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով, իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա էլեկտրոնային փոստին կամ հաշվառման վայր՝ պատվիրված փոստի միջոցով՝ 24 ժամվա ընթացքում: Նախազգուշացումն ուժի մեջ է մտնում որոշման կայացման պահից:».

3) 4-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Նախազգուշացում կիրառելու մասին պատճառաբանված որոշման պատճենը այն կայացրած ոստիկանության իրավասու ծառայողն ուղարկում է Լիազոր մարմնին, որը հնարավորին չափ սեղմ ժամկետում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին առաջարկում է ռեաբիլիտացիոն ծրագրով նախատեսված ծառայությունները՝ բռնության նոր դրսեւորումները կանխարգելելու նպատակով:»:

Հոդված 11. Օրենքի 7-րդ հոդվածի՝

1) 1-ին մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Եթե ընտանիքի մեկ անդամը, զուգընկերը, ընտանիքի նախկին անդամը կամ նախկին զուգընկերը մյուսի նկատմամբ բռնություն է կիրառել, եւ առկա է հիմնավոր ենթադրություն բռնության կրկնման կամ շարունակման անմիջականորեն սպառնացող վտանգի մասին, ապա ընտանիքի մյուս անդամի, զուգընկերոջ, ընտանիքի նախկին անդամի կամ նախկին զուգընկերոջ կյանքի եւ առողջության ապահովման նպատակով ոստիկանության իրավասու ծառայողն անհապաղ կայացնում է անհետաձգելի միջամտության որոշում:».
2) 2-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշման գործողության ժամկետը սահմանվում է 20-25 օր:».
3) 7-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «7.Անհետաձգելի միջամտության որոշում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշումն ուժի մեջ է մտնում որոշման կայացման պահից: Դրա պատճենն ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձին հանձնվում

է ստորագրությամբ՝ առձեռն, դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով, իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա հաշվառման վայր պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի կամ պատվիրված փոստի միջոցով՝ 24 ժամվա ընացքում:».

4) 8-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Սույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված սահմանափակումը կիրառելիս ոստիկանության իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի կողմից առաջին անհրաժեշտության իրերը հավաքելը եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածի բնակության տարածքից հեռանալը:».
5) 8-րդ մասը «ուղեկցությամբ:» բառից հետո լրացնել նոր նախադասությամբ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Այն դեպքերում, երբ ոստիկանության ծառայողը որոշում է կայացնում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձին ապաստարան տեղափոխելու մասին, իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի եւ նրա խնամքի տակ գտնվող անձանց կողմից բնակության վայրից անձնական իրերը հավաքելը:».
6) 10-րդ մասի 3-րդ նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշումը նույն անձի կողմից վերացվում է մինչեւ դրա ժամկետի լրանալը դատարանի կողմից պաշտպանական որոշում կայացվելու դեպքում:».
7) 13-րդ մասը ուժը կորցրած ճանաչել:

Հոդված 12. Օրենքի 8-րդ հոդվածի՝

1) 4-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «4.Պաշտպանական որոշումը կայացվում է 4-12 ամիս ժամկետով եւ կարող է դրա անհրաժեշտությունը հիմնավորող համապատասխան դիմումի հիման վրա դատարանի պատճառաբանված որոշմամբ երկարաձգվել՝ մինչեւ վեց ամիս ժամկետով:».
2) 5-րդ մասի 1-ին կետի «այլ վայրերի» բառերից հետո լրացնել «,այդ թվում՝ ժամանակավոր կացարանի» բառերը.
3) 10-րդ մասն ուժը կորցրած ճանաչել:

Հոդված 13. Օրենքի 9-րդ հոդվածը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

«Հոդված 9. Անհետաձգելի միջամտության եւ պաշտպանական որոշումների գործողության դադարումը՝ կապված քրեական վարույթի հետ

1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության փաստով նախաձեռնված քրեական վարույթի շրջանակում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ կալանքը որպես խափանման միջոց ընտրվելու, անձի նկատմամբ բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու կամ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի նկատմամբ Հայաստանի

Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված՝ պաշտպանվող անձին մոտենալու կամ նրա հետ շփումը սահմանափակելու, պաշտպանվող անձի ինքնությունը հաստատող տվյալները գաղտնիացնելու, պաշտպանվող անձի, նրա բնակարանի եւ գույքի նկատմամբ հսկողություն իրականացնելու, պաշտպանվող անձին անհատական պաշտպանության միջոց տրամադրելու, պաշտպանվող անձին բնակության այլ վայր փոխադրումն ապահովելու, պաշտպանվող անձի ինքնությունը հաստատող փաստաթղթերը փոխարինելու կամ պաշտպանվող անձի արտաքինը փոխելու, պաշտպանվող անձի աշխատանքի, ծառայության կամ ուսման վայրը փոխելու, դատական նիստերի դահլիճից հեռացնելու կամ դռնփակ դատական նիստ անցկացնելու, դատարանում պաշտպանվող անձի հարցաքննությունը հատուկ կարգով կազմակերպելու հատուկ պաշտպանության միջոցներ կիրառվելու դեպքերում՝ համապատասխան միջոցների կիրառման ժամկետով, դադարում է անհետաձգելի միջամտության եւ պաշտպանական որոշումներով նախատեսված այն սահմանափակումների գործողությունը, որոնք կապված են անձին, նրա բնակության կամ հաճախակի գտնվելու վայրերին մոտենալու արգելքի հետ:

2. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության փաստով քրեական վարույթ նախաձեռնելուց հետո անհետաձգելի միջամտության որոշում կարող է կայացվել կամ պաշտպանական որոշման համար դիմում կարող է ներկայացվել, եթե ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ կալանքը որպես խափանման միջոց չի ընտրվել, նրա նկատմամբ բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու մասին որոշում չի կայացվել, եւ վարույթն իրականացնող մարմինը չի կիրառել սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված հատուկ պաշտպանության միջոցները: Եթե ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ ընտրվել է կալանքը որպես խափանման միջոց, նրա նկատմամբ կայացվել է բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու մասին որոշում, եւ վարույթն իրականացնող մարմինը կիրառել է սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված հատուկ պաշտպանության միջոցները, ապա անհետաձգելի միջամտության որոշում կարող է կայացվել կամ պաշտպանական որոշման համար դիմում կարող է ներկայացվել, եթե դրանցով նախատեսվող սահմանափակումը կապված չէ անձին, նրա բնակության կամ հաճախակի գտնվելու վայրերին մոտենալու արգելքի հետ:»:

Հոդված 14. Օրենքի 10-րդ հոդվածն ուժը կորցրած ճանաչել:

Հոդված 15. Օրենքի 11-րդ հոդվածի՝

1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելը եւ հաշվառումից հանելը, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի մշտադիտարկումը».
2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձը, որի նկատմամբ կայացվել է նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության կամ պաշտպանական

որոշում, ինչպես նաեւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության հետ կապված հանցանքի համար դատվածություն ունեցող անձը ոստիկանության կողմից վերցվում են կանխարգելիչ հաշվառման:».

3) Լրացնել նոր՝ 1.1-ին եւ 1.2-րդ մասերով, հետեւյալ բովանդակությամբ. «1.1. Աջակցության կենտրոն դիմած շահառուների շրջանում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է աջակցության կենտրոնի սոցիալական աշխատողը՝ բռնության ենթարկված անձանց հետ հանդիպումների, զանգերի եւ հաղորդակցման այլ միջոցների կիրառմամբ՝ Լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

   1.2. Կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում անչափահաս անձի կողմից ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է ոստիկանությունը՝ ներքին գործերի նախարարի սահմանած կարգով:».

4) 3-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3. Ոստիկանության իրավասու ծառայողը կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ամսական առնվազն մեկ հանդիպում է ունենում հաշվառման վերցված եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց հետ եւ բացատրական աշխատանքներ իրականացնում:».

Հոդված 16. Օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «Հոգեբուժական օգնության մասին» բառերը փոխարինել «Հոգեբուժական օգնության եւ սպասարկման մասին» բառերով:

Հոդված 17. Օրենքի 13-րդ հոդվածում՝

1) 1-ին մասի 1-ին, 3-րդ եւ 4-րդ կետերում «լիազոր հանրապետական գործադիր մարմինը» բառերը փոխարինել «պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը» բառերով.
2) լրացնել նոր՝ 3-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ. «3. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի հայտնաբերման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքի կրկնման ռիսկի գնահատման կարգը, աջակցության կենտրոնի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին եւ անձնակազմին ներկայացվող պահանջները հաստատելու եւ աջակցության կենտրոնի կողմից ծառայությունների մատուցման կարգը, ապաստարանի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին եւ անձնակազմին ներկայացվող պահանջները հաստատելու եւ ապաստարանի կողմից ծառայությունների մատուցման կարգը, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը հաստատում է Կառավարությունը:»:

Հոդված 18. Օրենքի 14-րդ հոդվածի՝

1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

«1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Լիազոր մարմինը՝

1) միջոլորտային ռազմավարական փաստաթղթերի շրջանակում մշակում է պետական ռազմավարական միջոցառումներ եւ ապահովում է դրանց իրականացումը.

2) մշակում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի հայտնաբերման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքի կրկնման ռիսկի գնահատման կարգը.

3) իրականացնում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի կենտրոնացված հաշվառում՝ Կառավարության որոշմամբ սահմանված կարգով՝ ընդգրկելով ինչպես ոստիկանության, քննչական կոմիտեի եւ Հայաստանի Հանրապետության դատական դեպարտամենտի, այնպես էլ վերջիններիս չգրանցած աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների տրամադրած տվյալները, եւ դրանց ընթացքի վերաբերյալ վիճակագրության վարում, ինչպես նաեւ այդ վիճակագրության ամենամյա հրապարակում իր պաշտոնական կայքում.

4) ուսումնասիրում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության պատճառները, պայմանները եւ հետեւանքները, մշակում դրանց հաղթահարմանն ուղղված պետական ծրագրեր.

5) իրականացնում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածներին սոցիալական ծառայություններ տրամադրող աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների հավաստագրումը՝ Կառավարության սահմանած կարգով.

6) ոչ առեւտրային իրավաբանական անձանց հետ կնքում ապաստարանի եւ աջակցության կենտրոնի ֆինանսավորման պայմանագիր՝ Կառավարության սահմանած պայմանագրի օրինակելի ձեւի հիման վրա եւ վերահսկողություն իրականացնում իր կողմից մասնակի կամ ամբողջապես ֆինանսավորվող ապաստարանների եւ աջակցության կենտրոնների գործունեության նկատմամբ, այդ թվում՝ ֆինանսական միջոցների օգտագործման մասով.

7) վերահսկում է Կառավարության սահմանած ապաստարանի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին եւ անձնակազմին, ապաստարանի կողմից ծառայությունների մատուցմանը ներկայացվող պահանջների պահպանումը.

8) վերահսկում է Կառավարության սահմանած աջակցության կենտրոնների գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին եւ անձնակազմին, աջակցության կենտրոնների կողմից ծառայությունների մատուցմանը ներկայացվող պահանջների պահպանումը.

9) պարբերաբար կազմակերպում է աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակիցների վերապատրաստում, այդ թվում՝ ոլորտի

հասարակական եւ միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցությամբ.

10) հանրության համար հասանելի կերպով տարեկան առնվազն մեկ անգամ հրապարակում է կապի այն միջոցների ցանկը (ներառյալ՝ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածների համար նախատեսված անվճար «Թեժ գիծ» ծառայության հեռախոսահամարները, որոնք աջակցության կենտրոնները եւ ապաստարանները պարտավոր են ունենալ), որոնցով ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածները, նրանց ընտանիքի անդամները եւ այլ անձինք կարող են անհապաղ կապ հաստատել աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակցի կամ կենտրոնների կողմից ներգրավված համապատասխան մասնագետի հետ եւ ստանալ անհրաժեշտ անհատույց, իսկ հաշմանդամություն ունեցող անձանց դեպքում՝ նաեւ նրանց համար մատչելի օգնություն.

11) ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածներին ժամանակավոր աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով՝ բացում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածների աջակցության հաշվեհամար եւ տնօրինում այն՝ Կառավարության սահմանած կարգով: Հաշվեհամարի միջոցները ձեւավորվում են պետական բյուջեի հատկացումներից, ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց նվիրատվություններից եւ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից ստացվող միջոցներից.

12) ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունը կանխարգելելու նպատակով՝ աջակցման կենտրոն եւ ապաստարան դիմած անձանց շրջանում սահմանում է մշտադիտարկման իրականացման կարգը.

13) կազմակերպում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման, ինչպես նաեւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց աջակցության բնագավառներում աշխատող սոցիալական ոլորտի մասնագետների վերապատրաստման եւ վերարակավորման գործընթացը, որի կարգը սահմանում է Լիազոր մարմնի ղեկավարը:».

14) ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության գործառույթներ իրականացնող մարմինների եւ հատուկ կառույցների հետ մշակում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը.

15) Միասնական սոցիալական ծառայության միջոցով, համագործակցում է պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, միջազգային եւ ներպետական հասարակական կազմակերպությունների հետ՝ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց՝ ըստ անհրաժեշտության, սոցիալական ծառայություններից օգտվելու գործընթացում աջակցելու եւ համապատասխան մարմիններ ուղղորդելու համար:»:

2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմնի ղեկավարին կից գործում է Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման խորհուրդը, որը նրան առաջարկություններ է ներկայացնում

ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման բնագավառում պետական ռազմավարական միջոցառումների, օրենսդրական բարեփոխումների, հանրության իրազեկման միջոցառումների եւ այլ հարցերի վերաբերյալ: Խորհրդի անդամներն իրենց գործունեությունն իրականացնում են հասարակական հիմունքներով: Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են՝

1) պետական կառավարման համակարգի մարմինների, Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի, դատախազության ներկայացուցիչներ.
2) հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ.
3) աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների ներկայացուցիչներ:»:

Հոդված 19. Օրենքի 15-րդ հոդվածի՝

1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 15. Ներքին գործերի նախարարության լիազորություններն ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում».
2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Ներքին գործերի նախարարությունը՝».
3) 1-ին մասի 1–ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) ապահովում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում ոստիկանության իրավասու ծառայողների վերապատրաստումը, որի կարգը սահմանում է ներքին գործերի նախարարը».
4) 1-ին մասի 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) սահմանում է կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելու կարգը, ինչպես նաեւ կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նպատակով ամսական առնվազն մեկ հանդիպում ունենում հաշվառված անձանց հետ.».
5) 1-ին մասի 3-րդ կետի «ոստիկանություն դիմած անձանց» բառերից հետո լրացնել «իրազեկում է սույն օրենքի 5-րդ հոդվածով սահմանված պաշտպանության միջոցների մասին,» բառերը:

Հոդված 20. Օրենքի 16-րդ հոդվածի՝

1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Կրթության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման բնագավառում».

2) 1-ին մասի «լիազոր հանրապետական գործադիր մարմինը» բառերը փոխարինել «պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը» բառերով:

Հոդված 21. Օրենքի 17-րդ հոդվածի՝

1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում».

2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1.Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը՝

1)ապահովում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց համար անվճար եւ արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնություն եւ սպասարկում՝ բռնության դեպքով պայմանավորված անձի առողջական խնդիրների լուծման նպատակով.

2)բժշկական հաստատություններում պարբերական վերապատրաստումներ է իրականացնում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության արդյունքում բժշկական օգնության դիմած անձանց հասանելի հոգեբանական եւ այլ ծառայությունների մասին տեղեկացնելու, նրանց աջակցության կենտրոններ ուղղորդելու վերաբերյալ:»:

Հոդված 22. Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝

1) 5-րդ կետը ուժը կորցրած ճանաչել.
2) 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «6) նախազգուշացման եւ անհետաձգելի միջամտության որոշումների պատճեններն ստանալուց հետո ողջամիտ ժամկետում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածին առաջարկում է սույն օրենքով նախատեսված աջակցությունների տրամադրում.».
3) 7-րդ կետը ուժը կորցրած ճանաչել.
4) Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով, հետեւյալ բովանդակությամբ. «10) ներկայացնում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելմանը վերաբերող քաղաքականության եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունից տուժած անձանց մատուցվող ծառայությունների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ:»:

Հոդված 23. Օրենքի 20-րդ հոդվածի՝

1) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմինը ոչ առեւտրային իրավաբանական անձանց հետ կարող է կնքել նրանց կողմից ապաստարան հիմնադրելու կամ արդեն հիմնադրված ապաստարանի գործունեության աջակցության մասին պայմանագիր, որը պետք է պարունակի նաեւ այդ ապաստարանի գործունեության նկատմամբ Լիազոր մարմնի՝ հսկողություն իրականացնելու կարգը, այդ թվում՝ տրամադրված ֆինանսական միջոցների օգտագործման նկատմամբ: Ֆինանսավորվող ոչ առեւտրային

իրավաբանական անձն ընտրվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով անցկացվող մրցույթով:».

2) 4-րդ մասի «կրթության պայմաններով» բառերից հետո լրացնել «, հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի պայմաններով» բառերը.
3) 5-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «5. Շահառուները կարող են ապաստարանում տեղավորվել, եթե առկա է բռնության կրկնման կամ շարունակման վտանգի վերաբերյալ հիմնավոր ենթադրություն: Ապաստարանում չեն կարող տեղավորվել երեխաներ՝ առանց առնվազն մեկ ծնողի կամ այլ օրինական ներկայացուցչի: Անձին ապաստարանում տեղավորելու վերաբերյալ որոշում կարող են կայացնել՝

1) ոստիկանությունը՝ կյանքին եւ առողջությանն սպառնացող վտանգի դեպքում.

2) ապաստարանը կամ աջակցության կենտրոնը՝ գնահատված կարիքի հիման վրա:»:

Հոդված 24. Եզրափակիչ մաս եւ անցումային դրույթ

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:
2. Սույն օրենքի ընդունմամբ պայմանավորված՝ համապատասխան ենթաօրենսդրական իրավական ակտերն ընդունվում են սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ վեց ամսվա ընթացքում:

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

««ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ, ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ՆԱԽԱԳԾԻ ՓՈՓՈԽՎՈՂ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Հոդված 1. «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» 2017 թվականի դեկտեմբերի 13-ի ՀՕ-320-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

~~«ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ, ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ»:~~

«ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՕՐԵՆՔ »:

Հոդված 2. Օրենքի նախաբանը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.
«ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովը, նպատակ ունենալով՝ ապահովել ընտանիքի՝ որպես հասարակության բնական ու հիմնական բջջի, հատուկ պաշտպանությունը, ձեւավորել ընտան~~եկանիքում~~ եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման, ընտան~~եկանիքում~~ եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածների անվտանգության և պաշտպանության, նրանց իրավունքների և օրինական շահերի ապահովման համար անհրաժեշտ իրավական կառուցակարգեր, ~~ապահովել ընտանիքի անդամների անվտանգությունը և նպաստել ընտանիքում համերաշխության վերականգնմանը,~~ կանոնակարգել ընտան~~եկան եւ կենցաղային իքում~~ բռնության կանխարգելման ~~եւ~~ ընտան~~եկանիքում~~ եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության ուղղությամբ պատասխանատու մարմինների գործունեությունը, ապահովել ընտան~~եկան եւ կենցաղայինիքում~~ բռնության ենթարկվածներին հոգեբանական, նյութական և սոցիալական աջակցության տրամադրման և նրանց սոցիալական վերականգնման համար պատասխանատու մարմինների գործունեության համար իրավական հիմքեր, ընդունում է սույն օրենքը:»:

Հոդված 3. Սույն օրենքում հանդիպող օրենքի անվանումը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ~~և~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին»:

Հոդված 4~~2~~. Օրենքի նախաբանում, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ գլուխների վերնագրերում, 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում, 3-9-րդ հոդվածներում եւ 11-21-րդ հոդվածներում, 22-րդ հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ մասերում «ընտանիքում» բառը փոխարինել «ընտանեկան եւ կենցաղային»~~ից հետո լրացնել «եւ կենցաղային» բառերը:~~ բառերով:

Հոդված 5~~3~~. Օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ, 3-րդ եւ 5-րդ կետերում, 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասում, 8-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 1-3-րդ, 5-րդ եւ 7-րդ կետերում, 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետում, 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետում, 20-րդ հոդվածի 5-րդ մասում, 22-րդ հոդվածի 2-րդ մասում «եղող» բառը փոխարինել «գտնվող» բառով:

Հոդված ~~4.~~6. Օրենքի 1-ին հոդվածը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

«Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան

1. Սույն օրենքը կանոնակարգում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության կազմակերպաիրավական հիմքերը, սահմանում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության հասկացությունը, ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում իրավասու մարմինների լիազորությունները, պաշտպանության միջոցների տեսակները, դրանց կիրառման հիմքերը, ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց վերաբերյալ տեղեկությունների իրավական պաշտպանության առանձնահատկությունները:»:

Հոդված ~~5.~~7. Օրենքի 3-րդ հոդվածի՝

1) ~~1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանիքում եւ կենցաղային բռնություն է համարվում ֆիզիկական, սեռական, հոգեբանական կամ տնտեսական բռնի արարքը, անտեսումը կամ հետամտումը, որոնք կատարվել են ընտանիքի անդամների կամ զուգընկերների կամ նախկին զուգընկերների միջեւ.».~~ 1) 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն է համարվում ֆիզիկական, սեռական, հոգեբանական կամ տնտեսական բռնի արարքը կամ անտեսումը, որոնք կատարվել են ընտանիքի անդամների կամ զուգընկերների կամ ընտանիքի նախկին անդամների կամ նախկին զուգընկերների միջև՝ անկախ նրանց համատեղ բնակվելու հանգամանքից.».

2) 2-րդ մասի 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) ֆիզիկական բռնություն՝ անձի կամքին հակառակ ֆիզիկական բնույթի արարքը՝ ներառյալ բժշկական, այդ թվում հոգեբուժական բնույթի միջամտությունների ենթարկվելուն պարտադրելը, բժշկական օգնություն ստանալուց զրկելը կամ նման օգնությանը խոչընդոտելը, ֆիզիկական ցավ պատճառելը, ինչպես նաեւ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ սպանությունը, առողջությանը ծանր, միջին ծանրության կամ թեթեւ վնաս պատճառելը, ազատությունից ապօրինի զրկելը, ֆիզիկական ներգործությունը, ֆիզիկական ուժեղ ցավ պատճառելը, վտանգի մեջ թողնելը, մարդուն առևանգելը..».

3) 2-րդ մասի 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) սեռական բռնություն՝ անձի կամքին հակառակ սեքսուալ բնույթի գործողությունները, այդ թվում՝ անձի սեռական օրգաններին եւ մարմնի մասերին անցանկալի հպումները, անձին երրորդ անձի հետ սեռական բնույթի գործողություններում ներգրավելը, կուսության ստուգումը, ինչպես նաեւ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ սեռական ազատության եւ սեռական անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործությունները.».

4) 2-րդ մասի 3-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3) հոգեբանական բռնություն՝ անձին հոգեբանական ճնշում, հոգեկան տառապանք պատճառելը, ներառյալ՝ անձի ինքնագնահատականի եւ արժանապատվության պարբերաբար նվաստացումը, հարազատ երեխաների, ընկերների եւ հարազատների հետ շփումներն արգելելը կամ դրանց խոչընդոտելը, ինչպես նաեւ վերահսկողություն կիրառելը, ինքնավնասման կամ ինքնասպանության սպառնալիքով ճնշում գործադրելը, ֆիզիկական, տնտեսական բռնություն գործադրելու, տնային կենդանիներին վնասելու սպառնալիքը, դիտավորությամբ այնպիսի գործողություններ կատարելը, որոնք անձի մեջ հիմնավոր վախ են հարուցում իր կամ հարազատի կամ զուգընկերոջ կամ ընկերոջ կամ խնամքի տակ գտնվողի անվտանգության համար, ինչպես նաեւ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ հոգեկան ներգործությունը կամ հոգեկան ուժեղ տառապանք պատճառելը, ինքնասպանությանը հասցնելը կամ հակելը, հղիության արհեստական ընդհատմանը (աբորտ կատարելուն) կամ ամլացմանը հարկադրելը, հետամտելը.».

5) 2-րդ մասի 4-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «4) տնտեսական բռնություն՝ անձին հարկադրված նյութական կախվածության մեջ դնելը, նրան գոյության անհրաժեշտ միջոցներից (սնունդ, հագուստ, կացարան, դեղ~~որայք~~, հիգիենիկ պարագաներ, օրենքով սահմանված նպաստ կամ կենսաթոշակ, այդ թվում՝ երեխայի համար տրամադրվող, աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարումներ) զրկելը, անձին սեփականության իրավունքով պատկանող կամ նրա կողմից տնօրինվող գույքը վնասելը, սեփականության կամ ընդհանուր սեփականության իրավունքով պատկանող գույքը տնօրինելու, տիրապետելու եւ օգտագործելու իրավունքները ոչ իրավաչափ սահմանափակելը, անձի կամքին

հակառակ նրան վարկային կամ ֆինանսական գործարքներում ներգրավելը, անձին սեփականության իրավունքով պատկանող միջոցները եւ գույքը կտակելուն կամ նվիրաբերելուն հարկադրելը, անձի կրթություն ստանալու կամ աշխատանքի ընտրության ազատության իրավունքները սահմանափակելը.».

6) 2-րդ մասի 5-րդ կետում «օրինական» բառերից առաջ լրացնել «այլ» բառը:~~.~~

~~7) 2-րդ մասը լրացնել նոր՝ 6-րդ կետով հետեւյալ բովանդակությամբ՝. «6) հետամտում՝ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ անձին հետամտելը.»:~~

Հոդված ~~68~~ 68. ~~Օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝~~ Օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

1) «1. Սույն օրենքի իմաստով օգտագործվող հիմնական հասկացություններն են.».

2) 1-ին մասի 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) ընտանիքի անդամներ՝ անկախ համատեղ բնակության հանգամանքից՝ ամուսինը (այդ թվում՝ փաստական ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվող անձը), ~~նախկին ամուսինը,~~ ծնողը, այդ թվում՝ խորթ ծնողը, որդեգրողը, խնամատար ծնողը, խնամակալը կամ հոգաբարձուն, երեխան (նաեւ որդեգրված, խորթ, հոգեզավակ), որդեգրողի ամուսինը, ամուսնու ծնողները, ~~նախկին ամուսնու ծնողները,~~ տատ, պապ, քույր~~, եւ~~ եղբայր (նաեւ համամայր կամ համահայր), ամուսնու քույր, ամուսնու եղբայր, ինչպես նաեւ ամուսնու ծնողների, քրոջ եւ եղբոր համար՝ փեսան եւ հարսը.».

3) ~~2)~~ 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) աջակցության կենտրոն՝ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կամ ենթադրաբար ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց, իսկ անհրաժեշտության դեպքում այդ անձանց ընտանիքների անդամներին սոցիալական աջակցություն տրամադրող կազմակերպություն՝ հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից».

~~3)~~ 4) 3-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3) ապաստարան (~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի հոգածության կենտրոն)՝ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածներին եւ նրանց խնամքի տակ գտնվող անձանց (այսուհետ՝ շահառուներ)՝ սույն օրենքով սահմանված դեպքերում տրամադրվող անվտանգ ժամանակավոր կացարան, հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից, որտեղ շահառուները ստանում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված սոցիալական ծառայություններ.».

5) ~~4)~~ 5-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «5) ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձ՝ ֆիզիկական անձ, այդ թվում ընտանիքի ներսում բռնությանը ականատես երեխան, որը, ըստ նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության, պաշտպանական որոշման կամ դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի, տուժել է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունից.».

~~5)~~6) 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «6) խնամքի տակ գտնվող անձ՝ երեխա, տարեց կամ հաշմանդամություն ունեցող անձ, առողջական կամ այլ հանգամանքներով անօգնական վիճակում գտնվող անձ, որը բնակվում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի հետ, եւ որին վերջինս մշտապես հոգ է տանում.».

7) ~~6)~~ Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով հետեւյալ բովանդակությամբ. «10) զուգընկեր՝ անձ, որի հետ առկա են հարաբերություններ, որոնց հատուկ է սիրային կապը՝ անկախ համատեղ բնակության կամ միմյանց հետ սեռական հարաբերություններ ունենալու հանգամանքից:»:

Հոդված ~~7.~~9. Օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «գործ հարուցելուն» բառերը փոխարինել «վարույթ նախաձեռնելուն» բառերով:

Հոդված 10~~8~~. Օրենքի 6-րդ հոդվածի՝

1) 1-ին մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Նախազգուշացումը կիրառվում է այն դեպքերում, երբ ընտանեկան և կենցաղային բռնության դեպքը տեղի է ունեցել առաջին անգամ, առկա չէ հիմնավոր ենթադրություն բռնության կրկնման կամ շարունակման անմիջականորեն սպառնացող վտանգի մասին եւ անհետաձգելի միջամտության հիմքերն առկա չեն:».

2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Նախազգուշացում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշման պատճենը ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին հանձնվում է ստորագրությամբ՝ առձեռն: Դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով, իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա էլեկտրոնային փոստին կամ հաշվառման վայր՝ պատվիրված փոստի միջոցով՝ 24 ժամվա ընացքում: Նախազգուշացումն ուժի մեջ է մտնում որոշման կայացման պահից:~~սույն հոդվածով սահմանված եղանակներից որեւէ մեկով ծանուցելու պահից:~~».

~~3) 4-րդ մասը ուժը կորցրած ճանաչել:~~

3) 4-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «3) 4. Նախազգուշացում կիրառելու մասին պատճառաբանված որոշման պատճենը այն կայացրած ոստիկանության իրավասու ծառայողն ուղարկում է Լիազոր մարմնին, որը հնարավորին չափ սեղմ ժամկետում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին առաջարկում է ռեաբիլիտացիոն ծրագրով նախատեսված ծառայությունները՝ բռնության նոր դրսևորումները կանխարգելելու նպատակով:»:

Հոդված 11~~9~~. Օրենքի 7-րդ հոդվածի՝

1) 1-ին մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Եթե ընտանիքի մեկ անդամը, զուգընկերը, ~~կամ~~ ընտանիքի նախկին անդամը կամ նախկին զուգընկերը մյուսի նկատմամբ բռնություն է կիրառել, եւ առկա է հիմնավոր ենթադրություն բռնության կրկնման կամ շարունակման անմիջականորեն սպառնացող վտանգի մասին, ապա ընտանիքի մյուս անդամի, զուգընկերոջ, ընտանիքի նախկին անդամի կամ նախկին զուգընկերոջ կյանքի եւ առողջության ապահովման նպատակով ոստիկանության իրավասու ծառայողն անհապաղ կայացնում է անհետաձգելի միջամտության որոշում:».

2) 2-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշման գործողության ժամկետը սահմանվում է 20-25 օր:».

~~3) 7-րդ մասը «փոստի միջոցով:» բառերից հետո լրացնել նոր նախադասությամբ՝ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշման պատճենը հանձնվում է ընտանիքում եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձին առձեռն, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա էլեկտրոնային փոստին կամ նրա հաշվառման վայրի հասցեով՝ պատվիրված փոստի միջոցով:».~~

3) 7-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «7. Անհետաձգելի միջամտության որոշում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշումն ուժի մեջ է մտնում որոշման կայացման պահից: Դրա պատճենն ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին և ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձին հանձնվում է ստորագրությամբ՝ առձեռն, դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով, իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա հաշվառման վայր պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի կամ պատվիրված փոստի միջոցով՝ 24 ժամվա ընացքում:».

4) 8-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Սույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված սահմանափակումը կիրառելիս ոստիկանության իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի կողմից առաջին անհրաժեշտության իրերը հավաքելը եւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածի բնակության տարածքից հեռանալը:».

5) 8-րդ մասը «ուղեկցությամբ:» բառից հետո լրացնել նոր նախադասությամբ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Այն դեպքերում, երբ ոստիկանության ծառայողը որոշում է կայացնում ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձին ապաստարան տեղափոխելու մասին, իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի եւ նրա

խնամքի տակ գտնվող անձանց կողմից բնակության վայրից անձնական իրերը հավաքելը:».

6) 10-րդ մասի 3-րդ նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշումը նույն անձի կողմից վերացվում է մինչեւ դրա ժամկետի լրանալը դատարանի կողմից պաշտպանական որոշում կայացվելու դեպքում:».

7) 13-րդ մասը ուժը կորցրած ճանաչել:

Հոդված 12~~10~~. Օրենքի 8-րդ հոդվածի՝

1) 4-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «4. Պաշտպանական որոշումը կայացվում է 4-12 ամիս ժամկետով եւ կարող է դրա անհրաժեշտությունը հիմնավորող համապատասխան դիմումի հիման վրա դատարանի պատճառաբանված որոշմամբ երկարաձգվել՝ մինչեւ վեց ամիս ժամկետով:».

2) 5-րդ մասի 1-ին կետի «այլ վայրերի» բառերից հետո լրացնել «,այդ թվում՝ ժամանակավոր կացարանի» բառերը.

3) 10-րդ մասն ուժը կորցրած ճանաչել:

Հոդված 13. Օրենքի 9-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.

«Հոդված 9. Անհետաձգելի միջամտության և պաշտպանական որոշումների գործողության դադարումը՝ կապված քրեական վարույթի հետ

1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության փաստով նախաձեռնված քրեական վարույթի շրջանակում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ կալանքը որպես խափանման միջոց ընտրվելու, անձի նկատմամբ բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու կամ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի նկատմամբ Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված՝ պաշտպանվող անձին մոտենալու կամ նրա հետ շփումը սահմանափակելու, պաշտպանվող անձի ինքնությունը հաստատող տվյալները գաղտնիացնելու, պաշտպանվող անձի, նրա բնակարանի և գույքի նկատմամբ հսկողություն իրականացնելու, պաշտպանվող անձին անհատական պաշտպանության միջոց տրամադրելու, պաշտպանվող անձին բնակության այլ վայր փոխադրումն ապահովելու, պաշտպանվող անձի ինքնությունը հաստատող փաստաթղթերը փոխարինելու կամ պաշտպանվող անձի արտաքինը փոխելու, պաշտպանվող անձի աշխատանքի, ծառայության կամ ուսման վայրը փոխելու, դատական նիստերի դահլիճից հեռացնելու կամ դռնփակ դատական նիստ անցկացնելու, դատարանում պաշտպանվող անձի հարցաքննությունը հատուկ կարգով կազմակերպելու հատուկ պաշտպանության

միջոցներ կիրառվելու դեպքերում՝ համապատասխան միջոցների կիրառման ժամկետով, դադարում է անհետաձգելի միջամտության և պաշտպանական որոշումներով նախատեսված այն սահմանափակումների գործողությունը, որոնք կապված են անձին, նրա բնակության կամ հաճախակի գտնվելու վայրերին մոտենալու արգելքի հետ:

2. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության փաստով քրեական վարույթ նախաձեռնելուց հետո անհետաձգելի միջամտության որոշում կարող է կայացվել կամ պաշտպանական որոշման համար դիմում կարող է ներկայացվել, եթե ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ կալանքը որպես խափանման միջոց չի ընտրվել, նրա նկատմամբ բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու մասին որոշում չի կայացվել, և վարույթն իրականացնող մարմինը չի կիրառել սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված հատուկ պաշտպանության միջոցները: Եթե ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ ընտրվել է կալանքը որպես խափանման միջոց, նրա նկատմամբ կայացվել է բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու մասին որոշում, և վարույթն իրականացնող մարմինը կիրառել է սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված հատուկ պաշտպանության միջոցները, ապա անհետաձգելի միջամտության որոշում կարող է կայացվել կամ պաշտպանական որոշման համար դիմում կարող է ներկայացվել, եթե դրանցով նախատեսվող սահմանափակումը կապված չէ անձին, նրա բնակության կամ հաճախակի գտնվելու վայրերին մոտենալու արգելքի հետ:»:

Հոդված ~~11~~14. Օրենքի 10-րդ հոդվածն ուժը կորցրած ճանաչել:

Հոդված ~~12~~15. Օրենքի 11-րդ հոդվածի՝

1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «~~Ընտանիքում~~ Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելը եւ հաշվառումից հանելը, ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի մշտադիտարկումը».

2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. ~~Ընտանիքում~~ Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձը, որի նկատմամբ կայացվել է նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության կամ պաշտպանական որոշում, ինչպես նաեւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության հետ կապված հանցանքի համար դատվածություն ունեցող անձը ոստիկանության կողմից վերցվում են կանխարգելիչ հաշվառման:».

3) Լրացնել նոր՝ 1.1-և 1.2-րդ մասերով, հետեւյալ բովանդակությամբ.

«1.1. Աջակցության կենտրոն դիմած շահառուների շրջանում ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է աջակցության կենտրոնի սոցիալական աշխատողը՝ բռնության

ենթարկված անձանց հետ հանդիպումների, զանգերի եւ հաղորդակցման այլ միջոցների կիրառմամբ՝ Լիազոր մարմնի սահմանած կարգով:

1.2. Կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում անչափահաս անձի կողմից ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է ոստիկանությունը՝ ներքին գործերի նախարարի սահմանած կարգով:».

4) 3-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3. Ոստիկանության իրավասու ծառայողը կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ամսական առնվազն մեկ հանդիպում է ունենում հաշվառման վերցված եւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց հետ եւ բացատրական աշխատանքներ իրականացնում:».

~~5) Լրացնել նոր՝ 4-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ. «4. Հոգեկան առողջության կենտրոնում հաշվառված անձանց նկատմամբ կանխարգելիչ բնույթի աշխատանքներն իրականացվում են Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության համապատասխան մասնագետի որոշմամբ՝ ոստիկանությանը ներկայացված գրության հիման վրա՝ հոգեբույժի պարտադիր մասնակցությամբ:»:~~

Հոդված ~~13~~16. Օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «Հոգեբուժական օգնության մասին» բառերը փոխարինել «Հոգեբուժական օգնության եւ սպասարկման մասին» բառերով:

Հոդված ~~14~~17. Օրենքի 13-րդ հոդվածում~~ը~~՝

1) 1-ին մասի 1-ին, 3-րդ եւ 4-րդ կետերում «լիազոր հանրապետական գործադիր մարմինը» բառերը փոխարինել «պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը» բառերով.

2) լրացնել նոր՝ 3-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ. «3. ~~Ընտանիքում եւ կենցաղային~~ Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեմ պայքարի ~~պետական ռազմավարությունը,~~ բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքի կրկնման ռիսկի գնահատման կարգը, աջակցության կենտրոնի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին եւ անձնակազմին ներկայացվող պահանջները հաստատելու եւ աջակցության կենտրոնի կողմից ծառայությունների մատուցման կարգը, ապաստարանի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին եւ անձնակազմին ներկայացվող պահանջները հաստատելու եւ ապաստարանի կողմից ծառայությունների մատուցման կարգը, ընտանեկան եւ կենցաղային ~~եւ~~ բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը հաստատում է Կառավարությունը:»:

Հոդված ~~15~~18. Օրենքի 14-րդ հոդվածի՝

1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. ~~Ընտանիքում~~ Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Լիազոր մարմինը՝

1~~2~~) միջոլորտային ռազմավարական փաստաթղթերի շրջանակում մշակում է պետական ռազմավարական միջոցառումներ և ապահովում է դրանց իրականացումը.

2) մշակում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությ~~ունիցան~~ ենթարկված ~~տուժած~~ անձանց ուղղորդման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքի կրկնման ռիսկի գնահատման կարգը.

3) իրականացնում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի կենտրոնացված հաշվառում՝ Կ~~կ~~առավարության որոշմամբ սահմանված կարգով՝ ընդգրկելով ինչպես ոստիկանության, քննչական կոմիտեի եւ Հայաստանի Հանրապետության դատական դեպարտամենտի, այնպես էլ վերջիններիս չգրանցած աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների տրամադրած տվյալները, եւ դրանց ընթացքի վերաբերյալ վիճակագրության վարում, ինչպես նաեւ այդ վիճակագրության ամենամյա հրապարակում իր պաշտոնական կայքում.

4) ուսումնասիրում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության պատճառները, պայմանները եւ հետեւանքները, մշակում դրանց հաղթահարմանն ուղղված պետական ծրագրեր.

5) իրականացնում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածներին սոցիալական ծառայություններ տրամադրող աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների հավաստագրումը՝ Կառավարության սահմանած կարգով.

6) ոչ առեւտրային իրավաբանական անձանց հետ կնքում ապաստարանի եւ աջակցության կենտրոնի ֆինանսավորման պայմանագիր՝ Կ~~կ~~առավարության սահմանած պայմանագրի օրինակելի ձեւի հիման վրա եւ վերահսկողություն իրականացնում իր կողմից մասնակի կամ ամբողջապես ֆինանսավորվող ապաստարանների և աջակցության կենտրոնների գործունեության նկատմամբ, այդ թվում՝ ֆինանսական միջոցների օգտագործման մասով.

7) ~~վերահսկում է ապաստարանների կողմից Կառավարության սահմանած՝ ապաստարանին եւ դրա անձնակազմին ներկայացվող պահանջների պահպանումը.~~ վերահսկում է Կառավարության սահմանած ապաստարանի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին եւ անձնակազմին, ապաստարանի կողմից ծառայությունների մատուցմանը ներկայացվող պահանջների պահպանումը.

8) վերահսկում է Կառավարության սահմանած աջակցության կենտրոնների գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին և անձնակազմին, աջակցության

կենտրոնների կողմից ծառայությունների մատուցմանը ներկայացվող պահանջների պահպանումը.

9~~8~~) պարբերաբար կազմակերպում է աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակիցների վերապատրաստում, այդ թվում՝ ոլորտի հասարակական եւ միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցությամբ.

10~~9~~) հանրության համար հասանելի կերպով տարեկան առնվազն մեկ անգամ հրապարակում է կապի այն միջոցների ցանկը (ներառյալ՝ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածների համար նախատեսված անվճար «Թեժ գիծ» ծառայության հեռախոսահամարները, որոնք աջակցության կենտրոնները եւ ապաստարանները պարտավոր են ունենալ), որոնցով ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածները, նրանց ընտանիքի անդամները եւ այլ անձինք կարող են անհապաղ կապ հաստատել աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակցի կամ կենտրոնների կողմից ներգրավված համապատասխան մասնագետի հետ եւ ստանալ անհրաժեշտ անհատույց, իսկ հաշմանդամություն ունեցող անձանց դեպքում՝ նաեւ նրանց համար մատչելի օգնություն.

11~~10~~) ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածներին ժամանակավոր աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով՝ բացում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածների աջակցության հաշվեհամար եւ տնօրինում այն՝ Կառավարության սահմանած կարգով: Հաշվեհամարի միջոցները ձեւավորվում են պետական բյուջեի հատկացումներից, ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց նվիրատվություններից եւ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից ստացվող միջոցներից.

12~~11~~) ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունը կանխարգելելու նպատակով՝ աջակցման կենտրոն եւ ապաստարան դիմած անձանց շրջանում սահմանում է մշտադիտարկման իրականացման ~~մեխանիզմները~~կարգը.

13) կազմակերպում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման, ինչպես նաև ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց աջակցության բնագավառներում աշխատող սոցիալական ոլորտի մասնագետների վերապատրաստման և վերաորակավորման գործընթացը, որի կարգը սահմանում է Լիազոր մարմնի ղեկավարը.

14~~12~~) ~~ընտանիքում~~ Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության գործառույթներ իրականացնող մարմինների եւ հատուկ կառույցների հետ մշակում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը.

153) Լիազոր մարմնին ենթակա Միասնական սոցիալական ծառայությունը միջոցով համագործակցում է պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, միջազգային եւ ներպետական հասարակական կազմակերպությունների հետ՝ ընտանիքում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց՝ ըստ անհրաժեշտության, սոցիալական ծառայություններից օգտվելու գործընթացում աջակցելու եւ համապատասխան մարմիններ ուղղորդելու համար:

2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմնի ղեկավարին կից գործում է Ընտանիքում Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման խորհուրդը, որը նրան առաջարկություններ է ներկայացնում ընտանիքում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման բնագավառում պետական ռազմավարական միջոցառումների, պետական ռազմավարության, դրանից բխող ծրագրերի, օրենսդրական բարեփոխումների, հանրության իրազեկման միջոցառումների եւ այլ հարցերի վերաբերյալ: Խորհրդի անդամներն իրենց գործունեությունն իրականացնում են հասարակական հիմունքներով: Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են՝

1) պետական կառավարման համակարգի մարմինների, Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի, դատախազության ներկայացուցիչներ.

2) հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ.

3) աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների ներկայացուցիչներ:»:

Հոդված 1619. Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝

1) վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 15. Ներքին գործերի նախարարության լիազորություններն ընտանիքում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում».

21) 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.

«Ընտանիքում 1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Ներքին գործերի նախարարությունը՝

31) 1-ին մասի առաջին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) ապահովում է ընտանիքում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում ոստիկանության իրավասու ծառայողների վերապատրաստումը, որի

կարգը սահմանում է ներքին գործերի նախարարը. ~~մասնագիտացված ստորաբաժանման հատուկ համազգեստը սահմանում է Կառավարությունը, իսկ վերապատրաստման կարգը եւ գործունեության այլ առանձնահատկությունները՝ ներքին գործերի նախարարը~~:».

~~2~~4) 1-ին մասի 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) սահմանում է կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելու կարգը, ինչպես նաեւ կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նպատակով ամսական առնվազն մեկ հանդիպում ունենում հաշվառված անձանց հետ.».

5~~3~~) 1-ին մասի 3-րդ կետի «ոստիկանություն դիմած անձանց» բառերից հետո լրացնել «իրազեկում է սույն օրենքի 5-րդ հոդվածով սահմանված պաշտպանության միջոցների մասին,» բառերը:

Հոդված ~~17~~20. Օրենքի 16-րդ հոդվածի՝

1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Կրթության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման բնագավառում».

2) 1-ին մասի «լիազոր հանրապետական գործադիր մարմինը» բառերը փոխարինել «պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը» բառերով:

Հոդված ~~18~~21. Օրենքի 17-րդ հոդվածի՝

1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում».

2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. ԸնտանեկանԸնտանիքում եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը՝

3~~1~~) ապահովում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց համար անվճար եւ արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնություն եւ սպասարկում՝ բռնության դեպքով պայմանավորված անձի առողջական խնդիրների լուծման նպատակով.

4~~2~~) բժշկական հաստատություններում պարբերական վերապատրաստումներ է իրականացնում ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության արդյունքում բժշկական օգնության դիմած անձանց հասանելի հոգեբանական եւ այլ

ծառայությունների մասին տեղեկացնելու, նրանց աջակցության կենտրոններ ուղղորդելու վերաբերյալ:»:

Հոդված ~~19~~22. Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝

1) 5-րդ կետը ուժը կորցրած ճանաչել.

2) 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «6) նախազգուշացման եւ անհետաձգելի միջամտության որոշումների պատճեններն ստանալուց հետո ողջամիտ ժամկետում ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկվածին առաջարկում է սույն օրենքով նախատեսված աջակցությունների տրամադրում.».

3) 7-րդ կետը ուժը կորցրած ճանաչել.

4) Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով, հետեւյալ բովանդակությամբ. «10) ներկայացնում է ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելմանը վերաբերող քաղաքականության եւ ~~ընտանիքում~~ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունից տուժած անձանց մատուցվող ծառայությունների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ:»:

Հոդված ~~20~~23. Օրենքի 20-րդ հոդվածի՝

1) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմինը ոչ առեւտրային իրավաբանական անձանց հետ կարող է կնքել նրանց կողմից ապաստարան հիմնադրելու կամ արդեն հիմնադրված ապաստարանի գործունեության աջակցության մասին պայմանագիր, որը պետք է պարունակի նաեւ այդ ապաստարանի գործունեության նկատմամբ Լիազոր մարմնի՝ հսկողություն իրականացնելու կարգը, այդ թվում՝ տրամադրված ֆինանսական միջոցների օգտագործման նկատմամբ: Ֆինանսավորվող ոչ առեւտրային իրավաբանական անձն ընտրվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով անցկացվող մրցույթով:».

2) 4-րդ մասի «կրթության պայմաններով» բառերից հետո լրացնել «, հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար մատչելի պայմաններով» բառերը.

3) 5-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «5. Շահառուները կարող են ապաստարանում տեղավորվել, եթե առկա է բռնության կրկնման կամ շարունակման վտանգի վերաբերյալ հիմնավոր ենթադրություն: Ապաստարանում չեն կարող տեղավորվել երեխաներ՝ առանց առնվազն մեկ ծնողի կամ այլ օրինական ներկայացուցչի: Անձին ապաստարանում տեղավորելու վերաբերյալ որոշում կարող են կայացնել՝

1) ոստիկանությունը՝ կյանքին եւ առողջությանն սպառնացող վտանգի դեպքում.

2) ապաստարանը կամ աջակցության կենտրոնը՝ գնահատված կարիքի հիման վրա:~~, ստանալով «Սոցիալական աջակցության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված սոցիալական ծառայություններ տրամադրող տարածքային մարմնի եզրակացությունը:~~»:

Հոդված ~~21~~24. Եզրափակիչ մաս եւ անցումային դրույթ

~~Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հարջորդող տասներորդ օրը:~~

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի ~~հունիսի~~հուլիսի 1-ից:
~~1.~~2. Սույն օրենքի ընդունմամբ պայմանավորված՝ համապատասխան ենթաօրենսդրական իրավական ակտերն ընդունվում են սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ վեց ամսվա ընթացքում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ

«ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ, ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

1. Ընթացիկ իրավիճակը եւ իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը

«Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի ընդունման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ընտանեկան բռնության բոլոր դեպքերի բացահայտման եւ արդյունավետ կանխարգելման, ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց՝ այդ թվում երեխաների լավագույն շահի արդյունավետ պաշտպանության ապահովման եւ համարժեք աջակցության միջոցներ տրամադրելու անհրաժեշտությամբ:

2017 թվականին Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովն ընդունեց «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» ՀՀ օրենքը, որի կիրարկումը փաստում է, որ այս ոլորտում կարգավորումները բավարար չեն ընտանեկան բռնության կանխարգելման, բռնությունից տուժած անձանց արդյունավետ պաշտպանության համար:

Գործող օրենքի վերնագիրն ամբողջությամբ չի արտահայտում օրենքի կարգավորման դաշտը, մասնավորապես բռնության տեսակը, որը մատնանշում է վերնագրում կիրառվում է ոչ միայն ընտանիքում, այլ նաև նախկին ամուսինների միջև և զուգընկերային հարաբերություններում: Բացի այդ, **«domestic violence»** արտահայտությունը, որը հիմք է հանդիսացել օրենքի վերնագրի համար, թարգմանվում է՝ նաև տնային բռնություն, կենցաղային բռնություն, կենցաղում բռնություն, ներկենցաղային բռնություն:

Բացի այդ, Օրենքի գործող վերնագրում «ԵՎ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» արտահայտությունը ներառված է՝ նկատի ունենալով հենց հաշտեցման ընթացակարգի վերաբերյալ կարգավորումները: Նախագծով նախատեսվում է հրաժարվել բռնություն գործադրած եւ բռնության ենթարկված սուբյեկտների հաշտեցման վերը նշված կարգավորումից, հետեւաբար, երբ հաշտեցման ընթացակարգի վերաբերյալ կարգավորումներ նախատեսող հոդվածները ճանաչվել են ուժը կորցրած, Օրենքի վերնագրում նման արտահայտության ներառումը այլեւս նպատակահարմար չի կարող լինել, քանի որ «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին օրենքի» 12-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն.

«Նորմատիվ իրավական ակտը ունենում է վերնագիր, որը համապատասխանում է նորմատիվ իրավական ակտի բովանդակությանը:»:

Գործող օրենքում սահմանումների հստակեցման եւ լրացման կարիք կա, մասնավորապես՝ բռնության եւ դրանց տեսակների սահմանումները, ինչպես նաեւ **օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացություններն անհրաժեշտ է** համախատասխանեցնել 2022 թվականի հուլիսի 1-ին ուժի մեջ մտած Քրեական օրենսգրքի սահմանումներին, ինչպես նաեւ ՄԱԿ-ի ուղեցույցներին եւ միջազգային չափանիշներին:

Գործող կարգավորումներով օրենքը տարանջատում է համատեղ բնակվող ընտանիքի անդամներին, համատեղ չբնակվող անդամներից, ինչը պրակտիկայում խնդիրներ է առաջացնում անձի պաշտպանական միջոցների դիմելու եւ ստանալու համար: Նկատի ունենալով Հայաստանում ընտանեկան հարաբերությունների համակարգը, ակնհայտ է, որ համատեղ չբնակվելու հանգամանքը միշտ չէ, որ կանխարգելող բնույթ է կրում բռնության համար: Ուստի օրենքը պետք է տարածվի ընտանիքի անդամների վրա՝ անկախ համատեղ բնակության հանգամանքից, ինչպես նաեւ կարգավորումներ ունենա զուգընկերների եւ նախկին զուգընկերների համար:

«Զուգընկեր» հասկացությունն օրենքով սահմանված չէ եւ օրենքի գործողության շրջանակից դուրս է մնում հաճախ ընտանեկան բռնության սուբյեկտ հանդիսացող անձը: Ընդ որում, բռնությունը գործադրվում է զուգընկերոջ կողմից վերահսկողություն, ուժ, իշխանություն եւ ազդեցություն կիրառելու նպատակով, ինչը հնարավոր չէր լինի, եթե բռնության ենթարկված զուգընկեր հանդիսացող անձը՝ ելնելով հաստատված հարաբերությունների բնույթից (մտերիմ, սեռական) չունենար որոշակի կախվածություն բռնություն գործադրած անձից:

Օրենքի 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ Աջակցության կենտրոնի կարգավիճակ ունի միայն պետական կազմակերպությունը, մինչդեռ ներկայումս հասարակական կազմակերպության կարգավիճակով գործում են աջակցության կենտրոններ, որոնք մրցութային կարգով դրամաշնորհ են ստանում պետությունից, քաջատեղյակ են ոլորտի առանձնահատկություններին, ունեն ընտանեկան բռնության դեպքերով աշխատելու կազմակերպչական, նյութական եւ մարդկային (մասնագիտական) ռեսուրսներ, բռնության ենթարկված անձանց տրամադրում են աջակցություն՝ ընդհուպ ապահովելով ժամանակավոր կացարանով: Սակայն, պետության հետ հարաբերություններում այդ կենտրոնները չեն օգտվում Օրենքով սահմանված երաշխիքներից, օրինակ, իրավասու չեն դիմելու դատարան՝ պաշտպանության միջոց հայցելու պահանջով: Հետեւաբար, շահավետ եւ նպատակահարմար կլինի աջակցության կենտրոնի կարգավիճակ տրամադրել նաեւ ոչ առեւտրային կազմակերպության համար: Պետք է հաշվի առնել նաեւ այն հանգամանքը, որ ոլորտի հասարակական կազմակերպությունների աշխատակիցները անընդհատ վերապատրաստումներ են անցնում կապված ընտանեկան բռնության կանխարգելման,

պաշտպանական արդյունավետ միջոցների կիրառման, օրենքում առկա բացերի, ոլորտի իրավասու մարմինների հետ ավելի արդյունավետ համագործակցության ապահովման ուղղություններով եւ առավել պատրաստված են աշխատելու ընտանեկան բռնութան ենթարկված անձանց հետ:

Օրենքը որպես բռնության ենթարկված անձ չի դիտարկում երեխային, ով անմիջականորեն ականատես է եղել բռնության կիրառմանը եւ/կամ կրել է այդ բռնության բացասական հետեւանքներն իր վրա (անուղղակի զոհեր): Ֆիզիկական կամ սեռական բռնությանն ականատես լինելու կամ հոգեբանական հարկադրանքի անմիջական ազդեցությունը կրելու հետեւանքով երեխան՝ տարիքային առանձնահատկություններից ելնելով, հայտնվում է խիստ խոցելի, հոգեբանորեն ծանր վիճակում: Սակայն, երեխան՝ որպես բռնությունից տուժած անձ, չի ստանում իրավական պաշտպանություն եւ, գործնականում, հաճախ մնում է բռնարարի անմիջական ազդեցության տակ:

Անհետաձգելի միջամտության ժամկետը գործող կարգավորումներով չի կարող գերազանցել 20 օրը: Այս նորմը ոստիկանությանը թույլ է տալիս այս գործերով սահմանել ավելի նվազ ժամկետներ, օրինակ՝ հինգ կամ տասը օր, սակայն փորձը ցույց է տալիս, որ դա անարդյունավետ է: Եվ համեմատելով արդեն օրենքով նախատեսված պաշտպանական որոշում կիրառելու վերաբերյալ անձի դատարան հայցադիմում ներկայացելու եւ դատարանի կողմից համապատասխան դատական ակտ կայացնելու ժամկետների հետ՝ գործնականում ընտանեկան բռնության ենթարկված անձը մնում է առանց պաշտպանության:

Օրենքով սահմանված չէ պարտադիր պահանջ գործերով իրավասու ծառայողների կողմից անհետաձգելի միջամտության որոշման պատճենը հանձնել ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց, ինչի բացակայության հետեւանքով մի շարք դեպքերում դատարանները մերժում են պաշտպանական որոշում կիրառել անհետաձգելի որոշման բացակայության պատճառաբանությամբ եւ նման իրավիճակում անձի դատարան դիմելու իրավունքը խախտվում է:

Օրենքով սահմանված չէ նաեւ պարտավորություն ոստիկանության աշխատակցի համար չլքելու բռնության տարածքը այնքան ժամանակ, քանի դեռ բռնության ենթարկված անձը չի հավաքել իրերը եւ չի տեղափոխվել ապաստարան, եթե այդպիսի որոշում կա:

Գործող կարգավորումների համաձայն՝ պաշտպանական որոշումը կայացվում է մինչեւ 6 ամիս ժամկետով եւ կարող է դրա անհրաժեշտությունը հիմնավորող համապատասխան դիմումի հիման վրա դատարանի պատճառաբանված որոշմամբ 2 անգամ երկարաձգվել՝ յուրաքանչյուր անգամ առավելագույնը մինչեւ 3 ամիս ժամկետով: Միջազգային փորձը, սակայն, ցույց է տալիս, որ բռնարարների մոտ բռնության կիրառման ամենաակտիվ փուլը պաշտպանական որոշման կայացմանը

հաջորդող 18 ամիսներն են, ուստի հենց այդ ժամանակահատվածում է որ բռնության ենթարկված անձը կարիք ունի պաշտպանության: Բացի այդ, հիմնավորված չէ երկարաձգման դեպքերի սահմանափակումը: Պաշտպանության բոլոր միջոցներում առաջնահերթությունը պետք է դրվի զոհի եւ նրա երեխաների անվտանգության վրա: Օրինակ՝ ամուսնալուծության եւ երեխայի խնամակալության վերաբերյալ գործերով դատական վարույթը, որը զոհի համար ամենավտանգավոր ժամանակահատվածն է, կարող է տեւել տարիներ: Առկա երկարաժամկետ պաշտպանական որոշումները պետք է կիրառվեն մեկ տարուց ավելի ժամկետով՝ կայուն լուծումներ ապահովելու համար: Գործող կարգավորումներն առանց պաշտպանության են թողնում այն զոհերին, որոնց համար բռնության սպառնալիքը տեւում է մեկ տարուց ավելի, ինչը օրենքի լուրջ բաց է:

Օրենքում հաշտեցման ընթացակարգի սահմանումը գործնականում խոչընդոտում է բռնության ենթարկված անձանց հասնելու արդյունավետ իրավական պաշտպանության եւ խախտված իրավունքի վերականգնման: Հաշտեցման գործընթացը հակադրվում է ընտանեկան բռնության դեպքերի բարձր հանրային վտանգավորության, տուժողի բողոքից անկախ քրեորեն հետապնդելի լինելու եւ համաչափ, արդարացի ներգործության միջոցներ պահանջելու սահմանված ուղենիշների հետ: Հարկ է նկատել, որ Օրենքի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ հաշտեցումն իրականացվում է անհետաձգելի միջամտության եւ պաշտպանական որոշումների գործողության ընթացքում՝ ընտանիքում բռնություն գործադրած կամ բռնության ենթարկված անձի դիմումով՝ մյուս անձի գրավոր համաձայնությամբ: Միաժամանակ, նույն հոդվածի համաձայն՝ հաշտություն կնքելն անհետաձգելի միջամտության եւ պաշտպանական որոշումների վերացման հիմք է: Ինչպես անհետաձգելի միջամտության, այնպես էլ պաշտպանական որոշման կայացման հիմքը ընտանիքում բռնության շարունակման կամ կրկնության վտանգի առկայությունն է եւ նման բռնությունը կանխելու անհրաժեշտությունը: Նման պարագայում առավել քան խնդրահարույց են գործող Օրենքի կարգավորումներն առ այն, որ անհետաձգելի միջամտության եւ պաշտպանական որոշումների գործողության ընթացքում, երբ ոստիկանության ծառայողի կամ դատարանի որոշմամբ արձանագրվել է բռնության կրկնման ռիսկի առկայությունը, կարող է անցկացվել հաշտեցման ընթացակարգ: Այս առնչությամբ հարկ է նկատել, որ ՄԱԿ Կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման կոմիտեի թիվ 33 ընդհանուր հանձնարարականով կոմիտեն առաջարկում է Կոնվենցիայի անդամ պետություններին ապահովել, որ կանանց նկատմամբ բռնության, ներառյալ՝ ընտանեկան բռնության դեպքերը որեւէ պարագայում ենթակա չլինեն վեճերի լուծման այլընտրանքային ընթացակարգերով լուծման: Կոմիտեն նշում է, որ թեեւ վեճերի լուծման այլընտրանքային մեխանիզմները կարող են ապահովել ավելի մեծ ճկունություն եւ նվազեցնել կանանց ծախսերը, դրանք նաեւ կարող են հանգեցնել կանանց իրավունքների հետագա խախտումների եւ բռնություն գործադրած անձանց անպատժելիության: Այսպիսով, հարկ է նկատել, որ ընտանեկան բռնության պարագայում հաշտեցման գործընթացը կարող է հանգեցնել խիստ բացասական հետեւանքների եւ նպաստել բռնության կրկնությանը:

Անհրաժեշտ է հստակեցնել Լիազոր մարմնի լիազորություններն ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում, քանի որ գործող կարգավորումների համաձայն՝ լիազոր մարմնին վերապահված են այնպիսի գործառույթներ, որոնք գործնականում հնարավոր չէ իրականացնել ի սկզբանե իրեն վերապահված լիազորությունների, ինչպես նաեւ գործիքակազմի իմաստով: Մասնավորապես, ըստ օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի 9-րդ եւ 11-րդ կետերի, լիազոր մարմինը համապատասխանաբար հաստատում է աջակցության կենտրոնի կողմից ընտանեկան բռնության ենթարկված եւ ընտանեկան բռնություն գործադրած անձանց միջեւ հաշտեցման կազմակերպման եւ իրականացման կարգը, հաստատում է ընտանեկան բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը: Լիազոր մարմինը տվյալ պարագայում չունի գործիքակազմ անձանց հաշտեցնելու համար: Բացի այդ, ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը ենթադրում է բազմակողմանի աշխատանք՝ միջգերատեսչական համագործակցության միջոցով, ուստի ծրագրի սահմանման լիազորությունը նպատակահարմար է, որ վերապահվի Կառավարությանը:

Ինչ վերաբերում է Առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններին ընտանեկան բռնության կանխարգելման բնագավառում, ապա գործող օրենքով սահմանվում է միայն առաջնային բժշկական օգնության տրամադրման դրույթը, ինչն, ըստ էության, որեւէ լրացուցիչ երաշխիք չի սահմանում բռնության ենթարկված անձանց համար, քանի որ բոլոր քաղաքացիների համար Հայաստանի Հանրապետությունում առաջնային բուժօգնությունը տրամադրվում է անհատույց, ուստի անհրաժեշտ է ընդլայնել այս ոլորտի լիազոր մարմնի լիազորությունները եւ սահմանել, որ բռնության ենթարկված անձանց բժշկական օգնությունը տրամադրվում է անվճար:

Քրեական Օրենսգրքի մի շարք հոդվածներ պարունակում են ծանրացնող հիմք՝ հիմնված ռասսայական, ազգային, էթնիկական կամ սոցիալական ծագման, կրոնական, քաղաքական կամ այլ հայացքների կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքների վրա հիմնված ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի դրդապատճառների վրա: Օրենսգիրքը չի ներառում, սակայն, սեռով պայմանավորված խտրականության ծանրացնող հիմքը: 2013 թվականի մայիսի 20-ին ընդունված «Կանանց եւ տղամարդկանց հավասար իրավունքների եւ հավասար հնարավորությունների ապահովման» մասին ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի առաջին մասը սահմանում է՝ հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում ուղղակի եւ անուղղակի գենդերային խտրականությունն արգելվում է: Նույն հոդվածը սահմանում է նաեւ գենդերային խտրականության ուղղակի եւ անուղղակի ձեւերը, որը ներառում է ինչպես ընտանեկան դրության, հղիության եւ ընտանեկան պարտականությունների կատարման հիմքով խտրականությունը, այնպես էլ այնպիսի պայմանների հաստատումը, պահանջների ներկայացումը, որոնք առաջացրել են կամ կարող են առաջացնել բացասական հետեւանքներ՝ որոշակի սեռի անձանց վնաս պատճառելու ձեւով: Հարկ է նկատել, որ թեեւ վերը նշված օրենքով սահմանված է գենդերային

խտրականության արգելքը, բայց դրանից պաշտպանվելու կամ դրա հետեւանքների վերացման համար սահմանված չեն պատասխանատվության միջոցներ: Այնինչ, ընտանեկան բռնությունը կարող է լինել եւ հաճախ դրդված է գենդերային կողմնակալությունից եւ գենդերային խտրականության ձեւ է:

Կանանց հանդեպ և ընտանեկան բռնության տարածված դրսեւորումներից է նաեւ հետամտումը, որը ՄԱԿ-ի կողմից եւս սահմանվում է որպես ընտանեկան բռնության տեսակ, իսկ Եվրոպայի խորհուրդն այն առաջարկում է քրեականացնել որպես կանանց դեմ բռնության դրսեւորում: Սակայն այս հասկացությունը, որպես բռնության տեսակ եւ հանցակազմ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված չէ, ինչի հետեւանքով բռնության տվյալ դրսեւորումը որեւէ իրավական հետեւանք չի ենթադրում: Չկան նաեւ նախատեսված պաշտպանական անհրաժեշտ իրավական հիմքեր՝ վերը նշված բռնության տեսակից զոհերին պաշտպանելու համար: Եվրոպայի խորհուրդի կողմից 2017 թվականի հոկտեմբերին հրապարկված «Կանանց նկատմամբ բռնության եւ ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ դրա դեմ պայքարի մասին» Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայով սահմանված չափանիշների տեսանկյունից ՀՀ քրեական օրենսդրության վերլուծության մեջ նշվում է, որ ԵԽ թիվ Rec(2002)5 առաջարկի իրականացման մասին հրապարակված վերլուծական ուսումնասիրության համաձայն՝ առնվազն 35 անդամ պետություններ քրեական պատիժ են սահմանել հետամտման համար (Հագեմանն-Ուայթ, 2014 թ.): Իրավական համակարգերը տարբեր կերպ են լուծում հանցանք համարվող վնաս պատճառող կրկնվող արարքների խնդիրը: Սակայն ԵԽ-ն միջազգային լավագույն փորձի համաձայն՝ առաջարկում է հետամտումը քրեականացնել առանձին հանցակազմով:

Գործող կարգավորումներով պատժաչափերի քաղաքականությունը չի կարողանում պատշաճ կերպով անդրադառնալ գենդերահեն բռնությանը եւ համաչափ պատիժներ չի նախատեսում գենդերային կողմնակալությամբ կատարված հանցագործությունների համար:

ՄԱԿ-ի Կանանց նկատմամբ խտրականության վերացման կոմիտեն ՀՀ կառավարության 7-րդ պարբերական զեկույցի վերաբերյալ իր եզրափակիչ դիտարկումներում (2022 թվականի հոկտեմբերի 31-ի) մտահոգություն է հայտնել այն մասին, որ գենդերային հիմքով բռնության բոլոր ձեւերը քրեականացված չեն: Կոմիտեն առաջարկում է քրեականացնել դա եւ հատուկ ուշադրություն դարձնել խոցելի խմբերի կանանց:

Հարկ է նշել, որ ներկայումս ՀՀ քննչական կոմիտեն հանցագործությունների զոհերի վերաբերյալ ըստ սեռերի տարանջատված վիճակագրություն չի վարում, ինչը թույլ չի տալիս վերլուծելու իրավիճակը եւ մշակելու արդյունավետ քաղաքականություն: Սա նաեւ օրենսդրական բացի հետեւանք է, որն էլ իր հերթին պատճառ է դառնում համապատասխան մեխանիզմների բացակայության:

Մերձավոր ազգականի կողմից կատարված արարքը ծանրացնող հանգամանք է սահմանված օրենսգրքի մի շարք հոդվածներում: Այնուամենայնիվ, վերը նշված ծանրացնող հիմքը դուրս է մնացել օրենսգրքի կարգավորումներից, մասնավորապես ինքնասպանության հակելուն, ինքնասպանության նպաստելուն, Մարդու թրաֆիքինգը կամ շահագործմանը, ֆիզիկական ուժեղ ցավ կամ հոգեկան ուժեղ տառապանք պատճառելուն, անձնական կամ ընտանեկան կյանքի գաղտնիությունը խախտելուն առնչվող հոդվածներից:

Զուգընկերոջ կամ նախկին զուգընկերոջ կողմից կատարված արարքը եւս որպես ծանրացնող հիմք բացակայում է Օրենսգրքի այնպիսի հոդվածներից, որոնք առնչվում են ընտանեկան բռնությանը: Մասնավորապես՝ Սպանությունը, Ինքնասպանության հասցնելը, Ինքնասպանության հակելը, Ինքնասպանությանը նպաստելը, Առողջությանը ծանր վնաս պատճառելը, Առողջությանը միջին ծանրության վնաս պատճառելը, Առողջությանը թեթեւ վնաս պատճառելը, Մարդու թրաֆիքինգը կամ շահագործումը, Ազատությունից ապօրինի զրկելը, Հոգեկան ներգործությունը, Ֆիզիկական ներգործությունը, Ֆիզիկական ուժեղ ցավ կամ հոգեկան ուժեղ տառապանք պատճառելը, Անձնական կամ ընտանեկան կյանքի գաղտնիությունը խախտելը, Շորթումը, Գույքային վնաս պատճառելը սպառնալիքի կամ բռնություն գործադրելու միջոցով հոդվածներից:

Քրեական օրենսգիրքը սահմանում է պատիժ «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-4-րդ կետերով, ինչպես նաեւ 8-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 1-4-րդ կետերով նախատեսված պահանջն ընտանեկան բռնություն գործադրած անձի կողմից չկատարելու դեպքում: Ըստ էության՝ սահմանված կարգավորմամբ պատիժը կարող է կիրառվել վերը նշված օրենքի հոդվածի 1-ից 4-րդ կետերի բոլորի առկայության դեպքում, ինչը անհետաձգելի միջամտության կամ պաշտպանական որոշումը չկատարելու պատժից խուսափելու հնարավորություն է տալիս բռնարարին այն դեպքում, երբ նա որոշման որեւէ կետ է խախտել, բայց ոչ բոլոր կետերը միասին:

Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի առկա կարգավորումներով դատարանը պաշտպանական որոշման կիրառման մասին հայցադիմումը քննում եւ դրա վերաբերյալ որոշում է կայացնում առանց դատական նիստ հրավիրելու հայցադիմումը վարույթ ընդունելու մասին որոշումը կայացնելու պահից՝ տասնօրյա ժամկետում, ինչը երկար ժամանակահատված է անձի առողջությունը եւ կյանքը պաշտպանելու համար: Այս ժամկետն անհրաժեշտ է կրճատել, ավելի արդյունավետ պաշտպանական միջոց ունենալու նպատակով:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ Օրենսգրքի առկա կարգավորումներով սահմանված տուգանքը չի համապատասխանում իրավաբանական պատասխանատվության հիմքում ընկած «համաչափության

սկզբունքին», չի ապահովում արդարացի հավասարակշռություն սահմանվող պատասխանատվության միջոցի ու չափի եւ պատասխանատվության սահմանմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակի միջեւ: Սահմանված տուգանքի չափը չի համապատասխանում պատժի նպատակներին՝ չի վերականգնում սոցիալական արդարությունը, չի կանխում նմանատիպ արարքները եւ չի ներգործում հասարակության բարոյապես անկայուն անդամների վրա՝ ստիպելով պատասխանատվության սպառնալիքների ներքո չկատարել նմանատիպ պատժելի արարքներ: Արդյունքում, կիրառվող միջոցները խիստ անհամաչափ են արարքի ծանրության համեմատ եւ կրկնման ռիսկերը կանխարգելելու կամ նվազագույնի հասցնելու նպատակով եւ նման արարք կրկնելու ռիսկը գնահատելու համար անհրաժեշտ է փոփոխել եւ առավել խիստ ներգործության միջոց կիրառել:

2. Առաջարկվող կարգավորման բնույթը

Առաջարկվող իրավական ակտով նախատեսվում է փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարել «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգման մասին» ՀՀ օրենքում եւ կից օրենքների փաթեթում, մասնավորապես՝

1. Վերանայել «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգման մասին» օրենքի վերնագիրը,

2. հստակեցնել առկա սահմանումները, դրանք համապատասխանեցնել ՀՀ Քրեական օրենսգրքի սահմանումներին, լրացնել նոր սահմանումներով,

3. վերանայել համատեղ բնակվող եւ համատեղ չբնակվող ընտանիքի անդամներին տարանջատելու կարգավորումը,

4. Օրենքով որպես բռնության ենթարկված անձ դիտարկել երեխային, ով անմիջականորեն ականատես է եղել բռնության կիրառմանը եւ/կամ կրել է այդ բռնության բացասական հետեւանքներն իր վրա (անուղղակի զոհեր):

5. վերանայել անհետաձգելի միջամտության եւ պաշտպանական որոշման ժամկետները,

6. ուժը կորցրած ճանաչել հաշտեցման ընթացակարգի վերաբերյալ սահմանումը,

7. հստակեցնել կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ընտանեկան բռնության դեպքերի մոնիթորինգի պատասխանատուների շրջանակը եւ մեխանիզմները, հստակեցնել ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում լիազոր մարմնի եւ մյուս դերակատարների լիազորությունները,

8. առաջնային բուժօգնության փոխարեն օրենքով սահմանել ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց համար անվճար եւ արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնություն եւ սպասարկում՝ բռնության դեպքով պայմանավորված անձի առողջական խնդիրների լուծման նպատակով,

9. սահմանել բռնության ենթարկված անձանց համար նախատեսված ապաստարանների մատչելիության պահանջ հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար,

10. վերանայել ՀՀ Քրեական Օրենսգրքի մի շարք հոդվածների ծանրացնող հիմքերը, մասնավորապես՝ ներառել սեռով պայմանավորված հիմքը, ինչպես նաեւ արարքը մերձավոր ազգականի, զուգընկերոջ կամ նախկին զուգընկերոջ կողմից կատարված լինելու փաստը,

11. հստակեցնել եւ դյուրինացնել ՀՀ Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով սահմանված պաշտպանական որոշմանն առնչվող քննության եւ ծանուցման ժամկետները եւ պայմանները,

12. սահմանել ավելի բարձր տուգանքներ «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» օրենքով սահմանված Անհետաձգելի միջամտության որոշումը կամ Պաշտպանական որոշումը դիտավորությամբ չկատարելու դեպքում,

13. նոր կարգավորում նախատեսել ՀՀ քրեական օրենսգրքում՝ հետամտելու համար:

3. Ակնկալվող արդյունքը

Օրենքի փաթեթի ընդունման արդյունքում իրավական հիմքեր կստեղծվեն իրավակիրառ պրակտիկայում ի հայտ եկած խնդիրների լուծման, ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ դրա դեմ պայքարի, ինչպես նաեւ բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ աջակցության արդյունավետ միջոցների իրականացման համար:

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑՄԱՄԲ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ««ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ, ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» (ՓԱՍՏԱԹՂԹԱՅԻՆ ԿՈԴ՝ Պ-743-14.12.2023-ՄԻ-011/1) ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ՕՐԵՆՔՆԵՐՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԻ

№	Առաջարկության (փոփոխության, լրացման) հեղինակը	Հոդվածը, կետը, որին վերաբերում է առաջարկությունը	Առաջարկություն (փոփոխություն, լրացում)	Առաջարկության վերաբերյալ հեղինակի (հիմնական զեկուցողի) եզրակացությունը	Առաջարկություններն ընդունելու կամ մերժելու վերաբերյալ հանձնաժողովի որոշումը
«Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության և ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին օրենքի նախագծի վերաբերյալ					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 3-րդ հոդված (լրամշակված 5-րդ հոդված)	Առաջարկվում է նախագծի 5-րդ հոդվածում «7-րդ հոդվածի» բառերից առաջ անհրաժեշտ է լրացնել «Օրենքի» բառը:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 5-րդ հոդված, (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածով նոր խմբագրությամբ շարադրվող՝ բռնության տեսակների հասկացությունները սահմանելիս բռնության տվյալ տեսակի ընդհանրական բնորոշում սահմանելուց բացի մասնավորեցվում են դրանցից յուրաքանչյուրի առանձին դրսևորումներ, ինչի պարագայում	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			հարց է ծագում՝ ինչ չափանիշների հիման վրա են ընտրվել հենց թվարկված դրսևորումները, իսկ նմանատիպ այլ դրսևորումները՝ ոչ: Նկատի ունենալով, որ բռնության տեսակներից յուրաքանչյուրի դրսևորումները չեն կարող սպառիչ լինել՝ գտնում ենք, որ անհրաժեշտ է ձեռնպահ մնալ դրանց մի մասի, այլ կերպ ասած՝ մոտավոր թվարկումից ևս՝ փոխարենը հստակ սահմանելով արարքը որպես բռնության այս կամ այն տեսակ որակելու համար անհրաժեշտ չափանիշները:		
3.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 5-րդ հոդված (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Առաջարկվում է նախագծի 5-րդ հոդվածով խմբագրվող օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետում նշված «հոգեբուժական բնույթի միջամտությունների ենթարկվելուն պարտադրելը» հասկացությունը հստակեցնել:	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:
4.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 5-րդ հոդված, (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Առաջարկվում է նախագծի 5-րդ հոդվածով խմբագրվող օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետում «դեղորայք» բառը փոխարինել «դեղ» բառով՝ «Դեղերի մասին» օրենքին համապատասխանեցնելու նպատակով:	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
5.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 5-րդ հոդված, (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածի 7-րդ կետով նախատեսված լրացման արդյունքում անհրաժեշտություն կառաջանա Օրենքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ կետի «:» նշանը փոխարինել «.» նշանով: Միաժամանակ, առաջարկվում է Նախագծի 5-րդ հոդվածի 7-րդ կետով նախատեսված սահմանումը խմբագրել սույն առաջարկությունների 2-րդ բաժնի («Հայաստանի Հանրապետության	Փոփոխության անհրաժեշտությունը վերացել է, քանի որ լրամշակման արդյունքում 7-րդ կետը հանվել է:	Ընդունվել է:

			քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի վերաբերյալ) 2-րդ առաջարկության տրամաբանությամբ:		
6.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 8-րդ հոդված (լրամշակված 10-րդ հոդված)	Նախագծի 8-րդ հոդվածի 2-րդ կետով Օրենքի 6-րդ հոդվածի նոր խմբագրությամբ շարադրվող 2-րդ մասում առաջարկվում է հստակեցնել, թե որոշման պատճենի հանձնումը կամ պատվիրված փոստի միջոցով էլեկտրոնային փոստին կամ հաշվառման վայր ուղարկելը ինչ ժամկետում է իրականացվելու: Նույն առաջարկը վերաբերում է Նախագծի 9-րդ հոդվածի 3-րդ կետով Օրենքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ մասում նոր լրացվող նախադասությանը: Միաժամանակ, Նախագծի 9-րդ հոդվածի մասի 3-րդ կետով Օրենքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ մասում նախատեսված լրացումն ունի վերանայման կարիք, քանի որ դրա արդյունքում անհետաձգելի միջամտության որոշման պատճենը հանձնելու վերաբերյալ առկա կլինի երկու կարգավորում: Նշվածը հիմք ընդունելով՝ առաջարկում ենք լրացման փոխարեն նախատեսել փոփոխություն՝ կարգավորումը նոր խմբագրությամբ շարադրելու վերաբերյալ:	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
7.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 8-րդ հոդված (լրամշակված 10-րդ հոդված)	Նախագծի 8-րդ հոդվածի 3-րդ կետով նախատեսվում է Օրենքի 6-րդ հոդվածի 4-րդ մասը ուժը կորցրած ճանաչել: Արդյունքում, Նախագծով Օրենքով ուժը կորցրած է ճանաչվում կարգավորումն առ այն, որ	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածը խմբագրվել	Ընդունվել է:

			նախազգուշացում կիրառելու մասին պատճառաբանված որոշման պատճենը այն կայացրած ոստիկանության իրավասու ծառայողն ուղարկում է ընտանիքում բռնություն գործադրած անձի մշտական բնակության վայրի աջակցության կենտրոն, որը հնարավորին չափ սեղմ ժամկետում ընտանիքում բռնություն գործադրած անձին առաջարկում է ռեաբիլիտացիոն ծրագրով նախատեսված ծառայությունները՝ բռնության նոր դրսևորումները կանխարգելելու նպատակով: Գտնում ենք, որ մտահոգիչ է նախազգուշացման կիրառման դեպքում բռնություն գործադրած անձին ռեաբիլիտացիոն ծրագրով նախատեսված ծառայություններ առաջարկելու կարգավորման բացակայությունը:	է:	
8.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 10-րդ հոդված (լրամշակված 12-րդ հոդված)	Նախագծի 10-րդ հոդվածի 2-րդ կետով նախատեսվող լրացման արդյունքում պաշտպանական որոշմամբ ընտանիքում բռնություն գործադրած անձի համար որպես սահմանափակում կիրառվող՝ ընտանիքում բռնության ենթարկվածի բնակության վայրից հեռացվելուն հարկադրելու դեպքում դատարանը պետք է հաշվի առնի նաև ժամանակավոր կացարանի մատչելիությունը: Հարկ է նշել, որ ինչպես Օրենքով, այնպես էլ Նախագծով բացակայում է ժամանակավոր կացարանի հասկացությունը: Միաժամանակ, Նախագծով նախատեսված է ապաստարանի հասկացությունը, որի համաձայն՝ այն	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկվածներին և նրանց խնամքի տակ գտնվող անձանց (այսուհետ՝ շահառուներ)՝ Օրենքով սահմանված դեպքերում տրամադրվող անվտանգ ժամանակավոր կացարան է: Ուստի, եթե «ժամանակավոր կացարան» ձևակերպումը վերաբերում է ապաստարանին, ապա դրա շահառու, ըստ նախատեսվող կարգավորումների (ինչպես նաև՝ համաձայն Օրենքի), կարող են հանդիսանալ միայն ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկվածները և նրանց խնամքի տակ գտնվող անձինք: Ուստի, Նախագծի 10-րդ հոդվածի 2-րդ կետի կապակցությամբ առաջարկվում է պահպանել Նախագծի 6-րդ հոդվածի 3-րդ կետով նախատեսված ապաստարանի սահմանման տրամաբանությունը:		
9.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 12-րդ հոդված (լրամշակված 15-րդ հոդված)	Նախագծի 12-րդ հոդվածի 3-րդ կետում «Լրացնել նոր» բառերից հետո առաջարկում ենք լրացնել «՝ 1.1-ին և 1.2-րդ» բառերը:	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
10.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 12-րդ հոդված (լրամշակված 15-րդ հոդված)	Միաժամանակ, Նախագծի 12-րդ հոդվածի 3-րդ կետով նախատեսվում է, որ աջակցության կենտրոն դիմած շահառուների շրջանում ընտանիքում և կենցաղային բռնությունը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է աջակցության կենտրոնի սոցիալական	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			աշխատողը՝ բռնության ենթարկված անձանց հետ հանդիպումների, զանգերի և հաղորդակցման այլ միջոցների կիրառմամբ՝ Լիազոր մարմնի սահմանած կարգով: Նույն հոդվածի 4-րդ կետով նախատեսվում է, որ Ոստիկանության իրավասու ծառայողը կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ամսական առնվազն մեկ հանդիպում է ունենում հաշվառման վերցված և ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց հետ և բացատրական աշխատանքներ իրականացնում: Նշվածի առնչությամբ, հարկ է նաև նկատել, որ մտահոգություն է առաջացնում այն փաստը, որ ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց հետ հանդիպում և նրանց հետ բացատրական աշխատանքներ է իրականացնում միայն ոստիկանության իրավասու ծառայողը: Այնուամենայնիվ, պետք է նշել, որ բռնության ենթարկված անձի կարիքների գնահատման համար անհրաժեշտ են հատուկ մասնագիտական գիտելիքներ և հմտություններ: Կարևոր է, որ բռնության ենթարկված անձանց հետ աշխատանքներ իրականացնի նաև սոցիալական աշխատողը՝ հաշվի առնելով վերջիններիս հատուկ կարիքները և ապահովելով տուժողի հոգեկան առողջության վերականգնումն ու վերաինտեգրումը հասարակություն:		

11.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 12-րդ հոդված (լրամշակված 15-րդ հոդված)	Նախագծի 12-րդ հոդվածի 5-րդ կետն անհրաժեշտ է խմբագրել, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Առողջապահության նախարարի 06.07.2023թ. N 36-Ն հրամանով հաստատված հոգեկան առողջության խնդիր ունեցող անձին հոգեբուժական կազմակերպությունում հաշվառելու և հաշվառումից հանելու կարգի 2-րդ կետի համաձայն՝ հոգեկան առողջության խնդիր ունեցող անձի հաշվառումն իրականացվում է անձի բնակության վայրի տարածքը սպասարկող արտահիվանդանոցային ձևով հոգեբուժական օգնություն և սպասարկում տրամադրող հոգեբուժական կազմակերպության կողմից:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրել է:	Ընդունվել է:
12.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 14-րդ հոդված (լրամշակված 17-րդ հոդված), 15- րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծի 14-րդ հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ ընտանիքում և կենցաղային բռնության դեմ պայքարի պետական ռազմավարությունը, բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման կարգը և բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը հաստատում է Կառավարությունը, իսկ Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով Օրենքի նոր խմբագրությամբ շարադրվող 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 2-րդ կետերի համաձայն՝ (...) Լիազոր մարմինը մշակում է պետական ռազմավարությունը և համակարգում դրանից բխող միջոցառումների իրականացումը,	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածները խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			ինչպես նաև մշակում է ընտանիքում և կենցաղային բռնությունից տուժած անձանց ուղղորդման կարգը: Հաշվի առնելով ընտանիքում և կենցաղային բռնության դեմ պայքարի՝ նեղ ոլորտային պատկանելության հանգամանքը՝ գտնում ենք, որ ընտանիքում և կենցաղային բռնության դեմ պայքարի վերաբերյալ առանձին պետական ռազմավարության անհրաժեշտությունը բացակայում է, իսկ համապատասխան մոտեցումները կարելի է տեղայնացնել Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարության շրջանակներում: Ուստի առաջարկվում է Նախագծի 14-րդ հոդվածի 2-րդ կետից հանել «բռնության դեմ պայքարի պետական ռազմավարությունը,» բառերը: Նույն տրամաբանությամբ առաջարկվում է հանել նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետը:		
13.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծի 15-րդ հոդվածով նախատեսվում է, որ ընտանիքում և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Լիազոր մարմինը ընտանիքում և կենցաղային բռնությունը կանխարգելելու նպատակով աջակցման կենտրոն և ապաստարան դիմած անձանց շրջանում սահմանում է մշտադիտարկման իրականացման մեխանիզմները:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրել է:	Ընդունվել է:

			Միևնույն ժամանակ, Նախագծով նախատեսվում է, որ աջակցության կենտրոն դիմած շահառուների շրջանում ընտանիքում և կենցաղային բռնությունը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է աջակցության կենտրոնի սոցիալական աշխատողը՝ բռնության ենթարկված անձանց հետ հանդիպումների, զանգերի և հաղորդակցման այլ միջոցների կիրառմամբ՝ Լիազոր մարմնի սահմանած կարգով: Հետևաբար, կարծում ենք, որ «մեխանիզմ» եզրույթի կիրառումը կարող է տարըմբռնում առաջացնել: Ուստի առաջարկում ենք «մշտադիտարկման իրականացման մեխանիզմները» բառերը փոխարինել «մշտադիտարկման իրականացման կարգ» բառերով:		
14.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 13-րդ կետն ունի վերանայման կարիք՝ նկատի ունենալով, որն նախատեսված կարգավորումը վերաբերում է լիազոր մարմնին ենթակա Միասնական սոցիալական ծառայության լիազորությանը, մինչդեռ՝ Օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասը պետք է վերաբերի լիազոր մարմնի լիազորություններին: Ուստի առաջարկվում է նախագծի 15-րդ հոդվածի 13-րդ կետը նախատեսել որպես նոր կետ: Միաժամանակ, առաջարվում է Նախագծի 15-րդ հոդվածով նոր խմբագրությամբ շարադրվող 14-րդ հոդվածի 1-ին մասում 11-րդ	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			կետից հետո լրացնել նոր 12-րդ ենթակետ՝ հետևյալ բովանդակությամբ. «12) կազմակերպում է ընտանիքում և կենցաղային բռնության կանխարգելման, ինչպես նաև ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց աջակցության բնագավառներում աշխատող սոցիալական ոլորտի մասնագետների վերապատրաստման և վերարակավորման գործընթացը, որի կարգը սահմանում է Լիազոր մարմնի ղեկավարը:»:		
15.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծով առաջարկվում է սահմանել աջակցության կենտրոնների հասկացությունը, որոնք համարվում են ընտանիքում և կենցաղային բռնության կամ ենթադրաբար ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց, իսկ անհրաժեշտության դեպքում այդ անձանց ընտանիքների անդամներին սոցիալական աջակցություն տրամադրող կազմակերպություններ: Նախագծով սահմանվում է, որ ընտանիքում և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Լիազոր մարմինն իրականացնում է ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկվածներին սոցիալական ծառայություններ տրամադրող աջակցության կենտրոնների հավաստագրումը՝ Կառավարության սահմանած կարգով, հիմնադրում է աջակցության կենտրոններ, ոչ	Չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			առևտրային իրավաբանական անձանց հետ կնքում աջակցության կենտրոնի ֆինանսավորման պայմանագիր՝ Կառավարության սահմանած պայմանագրի օրինակելի ձևի հիման վրա: Այս կապակցությամբ առաջարկում ենք Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ և 6-րդ կետերով նախատեսված ապաստարանների և աջակցության կենտրոնների հիմնադրման իրավասությունը վերապահել ոչ թե ընտանիքում և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանիքում և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում լիազոր մարմնին, այլ ՀՀ կառավարությանը՝ ներդաշնակ պահելով գործող օրենսդրության համասեռ կարգավորումները, ինչպես, օրինակ, սահմանված է «Պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների մասին» օրենքով:		
16.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 16-րդ հոդված (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի 16-րդ հոդվածի՝ ա. 1-ին կետով նախատեսվում է Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետը շարադրել նոր խմբագրությամբ, մինչդեռ նոր խմբագրությամբ է շարադրվել նաև նշված մասի 1-ին պարբերությունը: Բացի այդ, անհրաժեշտ է նշված կետում «Ընտանիքում» բառից առաջ լրացնել «1.» թիվը:, բ. 3-րդ կետում անհրաժեշտ է հստակեցնել լրացումը, քանի որ Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրել է:	Ընդունվել է:

			ին մասի 3-րդ կետում «անձանց» բառը կիրառվում է երկու անգամ:		
17.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 19-րդ հոդված (լրամշակված 22-րդ հոդված)	Նախագծի 19-րդ հոդվածի 4-րդ կետով նախատեսված լրացման արդյունքում անհրաժեշտություն կառաջանա Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի 9-րդ կետի «:» կետադրական նշանը փոխարինել «.» կետադրական նշանով:	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
18.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագիծ	Օրենքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ մասը նախագծային լուծումների արդյունքում բովանդակային փոփոխության չի ենթարկվել: Արդյունքում, նախագծային ձևակերպումներով նույն դրույթը նախատեսում է, որ անհետաձգելի միջամտության որոշում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշումն ուժի մեջ է մտնում ընտանիքում և կենցաղային բռնություն գործադրած անձին դրա մասին իրազեկելու պահից: Տուժողի իրավունքների պաշտպանության արդյունավետության տեսանկյունից 2018 թվականից սկսած Մարդու իրավունքների պաշտպանի կողմից խնդրահարույց են համարվել Օրենքի 6-րդ հոդվածի 3-րդ մասով և 7-րդ հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված որոշ դրույթներ: Այսպես, «Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանիքում բռնության կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի մասին» Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիայով նախատեսվում է անհետաձգելի արգելող որոշման	Առաջարկն ընդունվել է: Համապատասխան հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			միակողմանի կարգով կայացում՝ անմիջապես ուժի մեջ մտնելով: Ի հակադրություն կոնվենցիոն պահանջի՝ ՀՀ-ում նշված որոշումը, Օրենքի 7-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն, ուժի մեջ է մտնում բռնություն գործադրած անձին իրազեկման պահից: Դա կարող է լինել ինչպես համապատասխան որոշման պատճենը առձեռն հանձնելու, այնպես էլ՝ հեռախոսակապի միջոցով, հաշվառման վայր պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի կամ պատվիրված փոստի միջոցով: Հարկ է նշել, որ բռնություն գործադրողի հաշվառման հասցեն կարող է լինել այն վայրը, որտեղ գտնվելը բռնություն գործադրող անձին պետք է արգելվի: Արդյունքում, ծանուցում ստանալու համար բռնություն գործադրած անձի՝ պահանջվող ներկայությունը այդ վայրում կարող է վտանգել ընտանիքում բռնության ենթարկված անձի անվտանգությունը: Այսպիսով, ստացվում է, որ ՀՀ-ում անհետաձգելի միջամտության ուժի մեջ մտնելու ժամկետը ոչ միայն անհապաղ չէ, այլ՝ անորոշ է: Նշյալ ընթացակարգը ժամանակատար կարող է լինել, և առավել խնդրահարույց է այն առումով, որ դրանով բռնության ենթարկված անձի կյանքի և ֆիզիկական անձեռնմխելիության իրավունքի նկատմամբ բռնություն գործադրած անձի դատավարական իրավունքները գերադասվում են՝ խախտելով միջազգային		

			չափանիշները: Արդյունքում, բռնության ենթարկված անձի հետ կապ հաստատելու շարունակական քայլերը անհետաձգելի միջամտության որոշման խախտում չեն համարվի այն պատճառաբանությամբ, որ նույն որոշումն ընթացակարգային ձգձգումների պատճառով ուժի մեջ մտած չի լինի: Ավելին, անհետաձգելի միջամտության որոշումների կատարման ուշացումները հիմք են այդ որոշումների հետագա հավանական խախտումների համար: Օրենքի 6-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ նախազգուշացում կիրառելու մասին որոշումը կարող է բողոքարկվել վերադասության կարգով՝ ընտանիքում բռնություն գործադրած անձին հանձնվելուց կամ դրա բովանդակությունը նրան հեռախոսակապի միջոցով պարզաբանվելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, ինչպես նաև դատական կարգով՝ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանված ժամկետներում: Ոստիկանության որոշումներն իրենց հերթին վարչական ակտեր են և դրանց բողոքարկումները կարգավորվում են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքով: Նույն օրենքի 74-րդ հոդվածով սահմանվում են վարչական բողոք բերելու իրավական հետևանքները ու նախատեսվում է վարչական ակտի կասեցնող ազդեցություն: Հարկ է նկատել, որ նախագծային		

			կարգավորումներում նախազգուշացման որոշման ուժի մեջ մտնելու ժամկետը ևս ծանուցմամբ պայմանավորելը վերոնշյալ համատեքստում դառնում է խնդրահարույց:		
19.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան և Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Առաջարկվում է նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. ««Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանցպաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» 2017 թվականի դեկտեմբերի 13-ի ՀՕ-320-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) վերնագիրը շարադրել հետեյալ խմբագրությամբ.. «ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ»:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
20.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան և Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 2-րդ հոդված (լրամշակված նոր հոդված)	Առաջարկվում է նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 2. Օրենքի նախաբանը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովը, նպատակ ունենալով՝ ապահովել ընտանիքի՝ որպես հասարակության բնական ու հիմնական բջջի, հատուկ պաշտպանությունը, ձևավորել ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման, ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկվածների անվտանգության և պաշտպանության, նրանց իրավունքների և օրինական շահերի ապահովման համար անհրաժեշտ իրավական կառուցակարգեր, կանոնակարգել ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության ուղղությամբ պատասխանատու մարմինների գործունեությունը, ապահովել ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկվածներին հոգեբանական, նյութական և սոցիալական աջակցության տրամադրման և նրանց սոցիալական վերականգնման համար պատասխանատու մարմինների գործունեության համար իրավական հիմքեր, ընդունում է սույն օրենքը:»»:+		
21.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան և**	Նախագծի 2-րդ հոդված (լրամշակված 4-րդ)	Նախագծի 4-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Օրենքի նախաբանում, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ գլուխների վերնագրերում, 2-րդ	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

	Ծովինար Վարդանյան		հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում, 3-9-րդ հոդվածներում և 11-21-րդ հոդվածներում, 22-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերում «ընտանիքում» բառը փոխարինել «ընտանեկան և կենցաղային» բառերով:»:		
22.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան և Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 3-րդ հոդված (լրամշակված նոր հոդված)	Առաջարկվում է նախագծի 3-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Սույն օրենքում հանդիպող օրենքի անվանումը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
22.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 4-րդ հոդված (լրամշակված 6-րդ հոդված)	Առաջարկվում է նախագծի 4-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան 1. Սույն օրենքը կանոնակարգում է ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			կազմակերպաիրավական հիմքերը, սահմանում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում իրավասու մարմինների լիազորությունները, պաշտպանության միջոցների տեսակները, դրանց կիրառման հիմքերը, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց վերաբերյալ տեղեկությունների իրավական պաշտպանության առանձնահատկությունները:»:		
23.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 5-րդ հոդված (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1) 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն է համարվում ֆիզիկական, սեռական, հոգեբանական կամ տնտեսական բռնի արարքը կամ անտեսումը, որոնք կատարվել են ընտանիքի անդամների կամ զուգընկերների կամ ընտանիքի նախկին անդամների կամ նախկին զուգընկերների միջև՝ անկախ նրանց համատեղ բնակվելու հանգամանքից.»»:+	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
24.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար**	Նախագծի 5-րդ հոդված (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) 2-րդ մասի 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) ֆիզիկական բռնություն՝ անձի կամքին հակառակ ֆիզիկական բնույթի արարքը՝	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

	Վարդանյան		ներառյալ բժշկական, այդ թվում հոգեբուժական բնույթի միջամտությունների ենթարկվելուն պարտադրելը, բժշկական օգնություն ստանալուց զրկելը կամ նման օգնությանը խոչընդոտելը, ֆիզիկական ցավ պատճառելը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ սպանությունը, առողջությանը ծանր, միջին ծանրության կամ թեթև վնաս պատճառելը, ազատությունից ապօրինի զրկելը, ֆիզիկական ներգործությունը, ֆիզիկական ուժեղ ցավ պատճառելը, վտանգի մեջ թողնելը, մարդուն առևանգելը.»»:		
25.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 5-րդ հոդված (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածի 4-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «4) 2-րդ մասի 3-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «3) հոգեբանական բռնություն՝ անձին հոգեբանական ճնշում, հոգեկան տառապանք պատճառելը, ներառյալ՝ անձի ինքնագնահատականի և արժանապատվության պարբերաբար նվաստացումը, հարազատ երեխաների, ընկերների և հարազատների հետ շփումներն արգելելը կամ դրանց խոչընդոտելը, ինչպես նաև վերահսկողություն կիրառելը, ինքնավնասման կամ ինքնասպանության սպառնալիքով ճնշում գործադրելը, ֆիզիկական, տնտեսական բռնություն գործադրելու, տնային կենդանիներին վնասելու սպառնալիքը, դիտավորությամբ այնպիսի գործողություններ կատարելը, որոնք	Ընդունվել է:	Ընդունվել է:

			անձի մեջ հիմնավոր վախ են հարուցում իր կամ հարազատի կամ զուգընկերոջ կամ ընկերոջ կամ խնամքի տակ գտնվողի անվտանգության համար, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի իմաստով՝ հոգեկան ներգործությունը կամ հոգեկան ուժեղ տառապանք պատճառելը, ինքնասպանությանը հասցնելը կամ հակելը, հղիության արհեստական ընդհատմանը (աբորտ կատարելուն) կամ ամլացմանը հարկադրելը, հետամտելը.»»:		
26.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 5-րդ հոդված (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածի 7-րդ կետն ուժը կորցրած ճանաչել:	Ընդունվել է:	Ընդունվել է:
27.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 6-րդ հոդված (լրամշակված 8-րդ հոդված)	Նախագծի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1) Սույն օրենքի իմաստով օգտագործվող հիմնական հասկացություններն են.»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
28.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան,**	Նախագծի 6-րդ հոդված (լրամշակված 8-րդ հոդված)	Նախագծի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1) ընտանիքի անդամներ՝ անկախ համատեղ բնակության հանգամանքից՝ ամուսինը (այդ թվում՝ փաստական ամուսնական	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

	Ծովինար Վարդանյան		հարաբերությունների մեջ գտնվող անձը), ծնողը, այդ թվում՝ խորթ ծնողը, որդեգրողը, խնամատար ծնողը, խնամակալը կամ հոգաբարձուն, երեխան (նաև որդեգրված, խորթ, հոգեզավակ), որդեգրողի ամուսինը, ամուսնու ծնողները, տատ, պապ, քույր, եղբայր (նաև համամայր կամ համահայր), ամուսնու քույր, ամուսնու եղբայր, ինչպես նաև ամուսնու ծնողների, քրոջ և եղբոր համար՝ փեսան և հարսը.»».		
29.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 7-րդ հոդված (լրամշակված 9-րդ հոդված)	Նախագծի 7-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «գործ հարուցելուն» բառերը փոխարինել «վարույթ նախաձեռնելուն» բառերով:».	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
30.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 8-րդ հոդված (լրամշակված 10-րդ հոդված)	Նախագծի 8-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2. Նախազգուշացում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշման պատճենը ընտանեկան և կենցաղային բռնություն գործադրած անձին հանձնվում է ստորագրությամբ՝ առձեռն: Դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով,	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա էլեկտրոնային փոստին կամ հաշվառման վայր՝ պատվիրված փոստի միջոցով՝ 24 ժամվա ընթացքում: Նախազգուշացումն ուժի մեջ է մտնում որոշման կայացման պահից:».		
31.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 8-րդ հոդված (լրամշակված 10-րդ հոդված)	3-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «4-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Նախազգուշացում կիրառելու մասին պատճառաբանված որոշման պատճենը այն կայացրած ոստիկանության իրավասու ծառայողն ուղարկում է Լիազոր մարմնին, որը հնարավորին չափ սեղմ ժամկետում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին առաջարկում է ռեաբիլիտացիոն ծրագրով նախատեսված ծառայությունները՝ բռնության նոր դրսևորումները կանխարգելելու նպատակով:»»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
32.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 8-րդ հոդված (լրամշակված 10-րդ հոդված)	Նախագծի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1-ին մասին առաջին նախադասության «բռնության դեպքը» բառերից առաջ լրացնել «ընտանեկան եւ կենցաղային» բառերը.»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
33.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա**	Նախագծի 9-րդ հոդված (լրամշակված 11-րդ հոդված)	Նախագծի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1) 1-ին մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Եթե	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը	Ընդունվել է:

	Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան		ընտանիքի մեկ անդամը, զուգընկերը, ընտանիքի նախկին անդամը կամ նախկին զուգընկերը մյուսի նկատմամբ բռնություն է կիրառել, և առկա է հիմնավոր ենթադրություն բռնության կրկնման կամ շարունակման անմիջականորեն սպառնացող վտանգի մասին, ապա ընտանիքի մյուս անդամի, զուգընկերոջ, ընտանիքի նախկին անդամի կամ նախկին զուգընկերոջ կյանքի և առողջության ապահովման նպատակով ոստիկանության իրավասու ծառայողն անհապաղ կայացնում է անհետաձգելի միջամտության որոշում:»».	խմբագրվել է:	
34.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 9-րդ հոդված (լրամշակված 11-րդ հոդված)	Նախագծի 9-րդ հոդվածի 3-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «7-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «7.Անհետաձգելի միջամտության որոշում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշումն ուժի մեջ է մտնում որոշման կայացման պահից: Դրա պատճենն ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձին և ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձին հանձնվում է ստորագրությամբ՝ առձեռն, դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով, իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա հաշվառման	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			վայր պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի կամ պատվիրված փոստի միջոցով՝ 24 ժամվա ընացքում:»».		
35.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 12-րդ հոդված (լրամշակված 15-րդ հոդված)	Նախագծի 12-րդ հոդվածի 5-րդ կետն ուժը կորցրած ճանաչել:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
36.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 13-րդ հոդված (լրամշակված նոր հոդված)	Նախագծի 13-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Օրենքի 9-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 9. Անհետաձգելի միջամտության և պաշտպանական որոշումների գործողության դադարումը՝ կապված քրեական վարույթի հետ 1. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության փաստով նախաձեռնված քրեական վարույթի շրջանակում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ կալանքը որպես խափանման միջոց ընտրվելու, անձի նկատմամբ բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու կամ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձի նկատմամբ Հայաստանի Հանրապետության քրեական	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			դատավարության օրենսգրքով նախատեսված՝ պաշտպանվող անձին մոտենալու կամ նրա հետ շփումը սահմանափակելու, պաշտպանվող անձի ինքնությունը հաստատող տվյալները գաղտնիացնելու, պաշտպանվող անձի, նրա բնակարանի և գույքի նկատմամբ հսկողություն իրականացնելու, պաշտպանվող անձին անհատական պաշտպանության միջոց տրամադրելու, պաշտպանվող անձին բնակության այլ վայր փոխադրումն ապահովելու, պաշտպանվող անձի ինքնությունը հաստատող փաստաթղթերը փոխարինելու կամ պաշտպանվող անձի արտաքինը փոխելու, պաշտպանվող անձի աշխատանքի, ծառայության կամ ուսման վայրը փոխելու, դատական նիստերի դահլիճից հեռացնելու կամ դռնփակ դատական նիստ անցկացնելու, դատարանում պաշտպանվող անձի հարցաքննությունը հատուկ կարգով կազմակերպելու հատուկ պաշտպանության միջոցներ կիրառվելու դեպքերում՝ համապատասխան միջոցների կիրառման ժամկետով, դադարում է անհետաձգելի միջամտության և պաշտպանական որոշումներով նախատեսված այն սահմանափակումների գործողությունը, որոնք կապված են անձին, նրա բնակության կամ հաճախակի գտնվելու վայրերին մոտենալու արգելքի հետ:		

			2. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության փաստով քրեական վարույթ նախաձեռնելուց հետո անհետաձգելի միջամտության որոշում կարող է կայացվել կամ պաշտպանական որոշման համար դիմում կարող է ներկայացվել, եթե ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ կալանքը որպես խափանման միջոց չի ընտրվել, նրա նկատմամբ բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու մասին որոշում չի կայացվել, և վարույթն իրականացնող մարմինը չի կիրառել սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված հատուկ պաշտպանության միջոցները: Եթե ընտանեկան եւ կենցաղային բռնություն գործադրած անձի նկատմամբ ընտրվել է կալանքը որպես խափանման միջոց, նրա նկատմամբ կայացվել է բժշկական հսկողությունը որպես անվտանգության միջոց կիրառելու մասին որոշում, և վարույթն իրականացնող մարմինը կիրառել է սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված հատուկ պաշտպանության միջոցները, ապա անհետաձգելի միջամտության որոշում կարող է կայացվել կամ պաշտպանական որոշման համար դիմում կարող է ներկայացվել, եթե դրանցով նախատեսվող սահմանափակումը կապված չէ անձին, նրա բնակության կամ հաճախակի գտնվելու վայրերին մոտենալու արգելքի հետ:»»:		

37.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 14-րդ հոդված (լրամշակված 17-րդ հոդված)	Նախագծի 14-րդ հոդվածի (լրամշակված 17-րդ հոդված) 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) լրացնել նոր՝ 3-րդ մասով հետևյալ բովանդակությամբ. «3. Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի հայտնաբերման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքի կրկնման ռիսկի գնահատման կարգը, աջակցության կենտրոնի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին և անձնակազմին ներկայացվող պահանջները հաստատելու և աջակցության կենտրոնի կողմից ծառայությունների մատուցման կարգը, ապաստարանի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին և անձնակազմին ներկայացվող պահանջները հաստատելու և ապաստարանի կողմից ծառայությունների մատուցման կարգը, ընտանեկան և կենցաղային բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը հաստատում է Կառավարությունը:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
38.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Առաջարկվում է Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1) միջոլորտային ռազմավարական փաստաթղթերի շրջանակում մշակում է պետական ռազմավարական միջոցառումներ և	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

	Վարդանյան		ապահովում է դրանց իրականացումը.»:		
39.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 13-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «14) Միասնական սոցիալական ծառայության միջոցով, համագործակցում է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, միջազգային և ներպետական հասարակական կազմակերպությունների հետ՝ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց՝ ըստ անհրաժեշտության, սոցիալական ծառայություններից օգտվելու գործընթացում աջակցելու և համապատասխան մարմիններ ուղղորդելու համար:»»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
40.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Առաջարկվում է Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) մշակում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքերի հայտնաբերման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման, ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության դեպքի կրկնման ռիսկի գնահատման կարգը.»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
41.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան,**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Առաջարկվում է Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «6) ոչ առևտրային իրավաբանական անձանց հետ կնքում ապաստարանի և	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

	Ծովինար Վարդանյան		աջակցության կենտրոնի ֆինանսավորման պայմանագիր՝ Կառավարության սահմանած պայմանագրի օրինակելի ձևի հիման վրա և վերահսկողություն իրականացնում իր կողմից մասնակի կամ ամբողջապես ֆինանսավորվող ապաստարանների և աջակցության կենտրոնների գործունեության նկատմամբ, այդ թվում՝ ֆինանսական միջոցների օգտագործման մասով.»:		
42.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Առաջարկվում է Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «7) վերահսկում է Կառավարության սահմանած ապաստարանի գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին և անձնակազմին, ապաստարանի կողմից ծառայությունների մատուցմանը ներկայացվող պահանջների պահպանումը.»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
43.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Առաջարկվում է Նախագծի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «8) վերահսկում է Կառավարության սահմանած աջակցության կենտրոնների գործունեությանը, մատուցվող ծառայություններին և անձնակազմին, աջակցության կենտրոնների կողմից ծառայությունների մատուցմանը ներկայացվող պահանջների պահպանումը.»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

44.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմնի ղեկավարին կից գործում է Ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման խորհուրդը, որը նրան առաջարկություններ է ներկայացնում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման բնագավառում պետական ռազմավարական միջոցառումների, օրենսդրական բարեփոխումների, հանրության իրազեկման միջոցառումների և այլ հարցերի վերաբերյալ: Խորհրդի անդամներն իրենց գործունեությունն իրականացնում են հասարակական հիմունքներով: Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են՝ 1) պետական կառավարման համակարգի մարմինների, Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի, դատախազության ներկայացուցիչներ. 2) հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ. 3) աջակցության կենտրոնների և ապաստարանների ներկայացուցիչներ:»»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
45.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար**	Նախագծի 16-րդ հոդված (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1) Վերնագիրը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 15. Ներքին գործերի նախարարության լիազորություններն	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

	Վարդանյան		ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում»:		
46.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 16-րդ հոդված (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի 16-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) 1-ին մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Ներքին գործերի նախարարությունը՝»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
47.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 16-րդ հոդված (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «3) 1-ին մասի 1–ին կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «1) ապահովում է ընտանիքում բռնության կանխարգելման և ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում ոստիկանության իրավասու ծառայողների վերապատրաստումը, որի կարգը սահմանում է ներքին գործերի նախարարը.»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
48.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 16-րդ հոդված (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «4) 2-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) սահմանում է կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելու կարգը, ինչպես նաև կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ընտանեկան և կենցաղային բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նպատակով ամսական	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			առնվազն մեկ հանդիպում ունենում հաշվառված անձանց հետ.»».		
49.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 16-րդ հոդված (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի 16-րդ հոդվածի 5-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «5) 1-ին մասի 3-րդ կետի «ոստիկանություն դիմած անձանց» բառերից հետո լրացնել «իրազեկում է սույն օրենքի 5-րդ հոդվածով սահմանված պաշտպանության միջոցների մասին,» բառերը:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
50.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 20-րդ հոդված (լրամշակված 23-րդ հոդված)	Նախագծի 20-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) ապաստարանը կամ աջակցության կենտրոնը՝ գնահատված կարիքի հիման վրա:»	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
51.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 21-րդ հոդված (լրամշակված 24-րդ հոդված)	Նախագծի 21-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 24. Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթ 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից: 2. Սույն օրենքի ընդունմամբ պայմանավորված՝ համապատասխան ենթաօրենսդրական իրավական ակտերն ընդունվում են սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ վեց ամսվա ընթացքում:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
52.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծից հանել նախագծի հոդված 1-ը:	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

53.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 2-րդ հոդված (լրամշակված 4-րդ հոդված)	Նախագծից հանել նախագծի հոդված 2-ը:	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:
54.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 4-րդ հոդված (լրամշակված 6-րդ հոդված)	Օրենքի 1-ին հոդվածը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան Սույն օրենքը կանոնակարգում է ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում բռնության ենթարկված, ինչպես նաեւ փաստացի ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվող զուգընկերների միջեւ բռնության կանխարգելման եւ բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության կազմակերպաիրավական հիմքերը, սահմանում է ընտանիքում, ինչպես նաեւ փաստացի ամուսնական կյանքով ապրող զուգընկերների միջեւ բռնության հասկացությունը, ընտանիքում եւ զուգընկերների միջեւ բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում, ինչպես նաեւ փաստացի ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվողների բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում իրավասու մարմինների լիազորությունները, պաշտպանության միջոցների տեսակները, դրանց կիրառման հիմքերը, ընտանիքում բռնության ենթարկված եւ ընտանիքում	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			բռնություն գործադրած անձանց, ինչպես նաեւ փաստացի ընտանեկան կյանքով ապրող բռնության ենթարկված եւ բռնության ենթարկած զուգընկերների հաշտեցման, ընտանիքում բռնության ենթարկված, զուգընկերոջ կողմից բռնության ենթարկված անձանց վերաբերյալ տեղեկությունների իրավական պաշտպանության առանձնահատկությունները:»:		
55.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 5-րդ հոդված (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 5-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ Օրենքի 3-րդ հոդվածի՝ 1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Բռնություն է համարվում ֆիզիկական, սեռական, հոգեբանական կամ տնտեսական բռնի արարքը, անտեսումը կամ հետապնդումը, որոնք կատարվել են ընտանիքի անդամների կամ զուգընկերների կամ ընտանիքի նախկին անդամների եւ նախկին զուգընկերների միջեւ:»: 2) 2-րդ մասի 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) ֆիզիկական բռնություն՝ անձի կամքին հակառակ ֆիզիկական բնույթի բռնի արարքը՝ ներառյալ բժշկական, այդ թվում հոգեբուժական բնույթի միջամտությունների ենթարկվելուն պարտադրելը, բժշկական օգնություն ստանալուց զրկելը կամ նման օգնությանը խոչընդոտելը, ֆիզիկական ցավ պատճառելը,	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			սպանությունը, առողջությանը ծանր, միջին ծանրության կամ թեթեւ վնաս պատճառելը, ազատությունից ապօրինի զրկելը, ֆիզիկական ներգործությունը, ֆիզիկական ուժեղ ցավ պատճառելը.»: 3) 2-րդ մասի 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.՝ «2) սեռական բռնություն՝ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքով նախատեսված՝ սեռական անձեռնմխելիության եւ սեռական ազատության դեմ ուղղված հանցագործությունները, այդ թվում անձին երրորդ անձի հետ սեռական բնույթի գործողություններում ներգրավելը.»: 4) 2-րդ մասի 3-րդ կետը հոգեբանական բռնության մասին թողնել անփոփոխ 5) 2-րդ մասի 4-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «4) տնտեսական բռնություն՝ անձին հարկադրված նյութական կախվածություն ստեղծելու կամ իշխելու նպատակով նրան գոյության անհրաժեշտ միջոցներից (սնունդ, հագուստ, կացարան, դեղորայք) զրկելը, սեփականության կամ ընդհանուր սեփականության իրավունքով պատկանող գույքը տնօրինելու, տիրապետելու եւ օգտագործելու իրավունքները ոչ իրավաչափ սահմանափակելը, անձի կրթություն ստանալու կամ աշխատանքի ընտրության ազատության իրավունքները սահմանափակելը, ինչպես նաեւ անձի		

			կամքին հակառակ նրան վարկային կամ ֆինանսական գործարքներում ներգրավելը, անձին սեփականության իրավունքով պատկանող միջոցները եւ գույքը կտակելուն կամ նվիրաբերելուն հարկադրելը.», 6) 2-րդ մասի 5-րդ կետում «օրինական» բառերից առաջ լրացնել «այլ» բառը. Հրաժարվել «հետամտում» եզրույթի ներդնումից, քանի որ այդ բառը չի արտահայտում այն իմաստը, որը դնում են առաջարկի հեղինակները: Հետամտումը պետք է փոխարինել հետապնդումով: Այդ իսկ պատճառով 7-րդ ենթակետը ամբողջովին պետք է հանել:		
56.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 6-րդ հոդված (լրամշակված 8-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 6-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ Հոդված 6. Օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ 1. 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.՝ «2) աջակցության կենտրոն՝ ընտանիքում կամ ենթադրաբար ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց, իսկ անհրաժեշտության դեպքում այդ անձանց ընտանիքների անդամներին սոցիալական աջակցություն տրամադրող կազմակերպություն՝ հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից.».	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել

			3. 3-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.՝ «3) ապաստարան (ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձի հոգածության կենտրոն)՝ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածներին եւ նրանց խնամքի տակ գտնվող անձանց՝ սույն օրենքով սահմանված դեպքերում տրամադրվող անվտանգ ժամանակավոր կացարան, հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից, որտեղ շահառուները ստանում են ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված սոցիալական ծառայություններ.». 4. 5-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «5) ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձ՝ ֆիզիկական անձ, որը, ըստ նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության, պաշտպանական որոշման կամ դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի, տուժել է ընտանիքում եւ կենցաղային բռնությունից, ինչպես նաեւ ընտանիքում բռնությանը ականատես երեխան,.» 5. 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ.՝ «6) խնամքի տակ գտնվող անձ՝ երեխա, տարեց կամ հաշմանդամություն ունեցող անձ, առողջական կամ այլ հանգամանքներով անօգնական վիճակում		

			գտնվող անձ, որը բնակվում է ընտանիքում կամ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձի հետ, եւ որին վերջինս մշտապես հոգ է տանում.». 6. Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով հետեւյալ բովանդակությամբ.՝ «10) զուգընկեր՝ ամուսնական տարիքի հասած կին եւ տղամարդ, որոնք իրենց կամքի ազատ արտահայտմամբ գտնվում են փաստացի ամուսնական հարաբերությունների մեջ, բնակվելով նույն հարկի տակ»:»: 7. Լրացնել նոր՝ 11-րդ կետով հետեւյալ բովանդակությամբ.՝ «11) փաստացի ընտանիք՝ ամուսնական տարիքի հասած կին եւ տղամարդ, որոնք գտնվում են փաստացի ամուսնական հարաբերությունների մեջ, բնակվում նույն հարկի տակ, սակայն իրենց միությունը գրանցված չէ ՀՀ եւ կամ օտարերկրյա քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման գործակալությունում:		
57.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 8-րդ հոդված (լրամշակված 10-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 8-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 6-րդ հոդվածի՝ 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Նախազգուշացում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշման պատճենը ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել

			գործադրած անձին հանձնվում է ստորագրությամբ՝ առձեռն: Դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով, իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա էլեկտրոնային փոստին կամ հաշվառման վայր՝ պատվիրված փոստի միջոցով: Նախազգուշացումն ուժի մեջ է մտնում սույն հոդվածով սահմանված եղանակներից որեւէ մեկով ծանուցելու պահից:».		
58.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 9-րդ հոդված (լրամշակված 11-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 9-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 7-րդ հոդվածի՝ 1) 2-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշման գործողության ժամկետը սահմանվում է 40 օր:». 2) 7-րդ մասը «փոստի միջոցով:» բառերից հետո լրացնել նոր նախադասությամբ՝ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշման պատճենը հանձնվում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձին առձեռն, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել

			էլեկտրոնային փոստին կամ նրա հաշվառման վայրի հասցեով՝ պատվիրված փոստի միջոցով:». 3) 8-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Սույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված սահմանափակումը կիրառելիս ոստիկանության իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն գործադրած անձի կողմից առաջին անհրաժեշտության իրերը հավաքելը եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածի բնակության տարածքից հեռանալը:». 5) 8-րդ մասը «ուղեկցությամբ:» բառից հետո լրացնել նոր նախադասությամբ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Այն դեպքերում, երբ ոստիկանության ծառայողը որոշում է կայացնում ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձին ապաստարան տեղափոխելու մասին, իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձի եւ նրա խնամքի տակ գտնվող անձանց կողմից բնակության վայրից անձնական իրերը հավաքելը:».		
59.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 12-րդ հոդված	Նախագծի Հոդված 12-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 11-րդ հոդվածի՝	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել

		(լրամշակված 14-րդ հոդված)	1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն գործադրած անձին կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելը եւ հաշվառումից հանելը, ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում դեպքերի մշտադիտարկումը». 2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն գործադրած անձը, որի նկատմամբ կայացվել է նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության կամ պաշտպանական որոշում, ինչպես նաեւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության հետ կապված հանցանքի համար դատվածություն ունեցող անձը ոստիկանության կողմից վերցվում են կանխարգելիչ հաշվառման:». 3) Լրացնել նոր մասերով, հետեւյալ բովանդակությամբ. «1.1. Աջակցության կենտրոն դիմած շահառուների շրջանում ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնությունը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է աջակցության կենտրոնի սոցիալական աշխատողը՝ բռնության ենթարկված անձանց հետ հանդիպումների, զանգերի եւ հաղորդակցման այլ միջոցների կիրառմամբ՝		

			Լիազոր մարմնի սահմանած կարգով: 1.2. Կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում անչափահաս անձի կողմից ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է ոստիկանությունը՝ ներքին գործերի նախարարի սահմանած կարգով:». 4) 3-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3. Ոստիկանության իրավասու ծառայողը կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ամսական առնվազն չորս հանդիպում է ունենում հաշվառման վերցված եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց հետ եւ բացատրական աշխատանքներ իրականացնում:».		
60.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 14-րդ հոդված (լրամշակված 16-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 14-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 13-րդ հոդվածը՝ 1) լրացնել նոր՝ 3-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ. «3. Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության դեմ պայքարի պետական ռազմավարությունը, բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման կարգը եւ բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը հաստատում է Կառավարությունը:»:	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել

61.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 14-րդ հոդված (լրամշակված 16-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 15-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 14-րդ հոդվածի՝ 1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Լիազոր մարմինը՝ 2) մշակում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնությունից տուժած անձանց ուղղորդման կարգը. 3) իրականացնում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության դեպքերի կենտրոնացված հաշվառում՝ Կառավարության որոշմամբ սահմանված կարգով՝ ընդգրկելով ինչպես ոստիկանության, քննչական կոմիտեի եւ Հայաստանի Հանրապետության դատական դեպարտամենտի, այնպես էլ վերջիններիս չգրանցած աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների տրամադրած տվյալները, եւ դրանց ընթացքի վերաբերյալ վիճակագրության վարում, ինչպես նաեւ այդ վիճակագրության ամենամյա հրապարակում իր պաշտոնական կայքում. 4) ուսումնասիրում է ընտանիքում եւ	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել

			փաստացի ընտանիքում բռնության պատճառները, պայմանները եւ հետեւանքները, մշակում դրանց հաղթահարմանն ուղղված պետական ծրագրեր. 5) իրականացնում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածներին սոցիալական ծառայություններ տրամադրող աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների հավաստագրումը՝ Կառավարության սահմանած կարգով. 9) հանրության համար հասանելի կերպով տարեկան առնվազն երեք անգամ հրապարակում է կապի այն միջոցների ցանկը (ներառյալ՝ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածների համար նախատեսված անվճար «Թեժ գիծ» ծառայության հեռախոսահամարները, որոնք աջակցության կենտրոնները եւ ապաստարանները պարտավոր են ունենալ), որոնցով ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածները, նրանց ընտանիքի անդամները եւ այլ անձինք կարող են անհապաղ կապ հաստատել աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակցի կամ կենտրոնների կողմից ներգրավված համապատասխան մասնագետի հետ եւ		

			ստանալ անհրաժեշտ անհատույց, իսկ հաշմանդամություն ունեցող անձանց դեպքում՝ նաեւ նրանց համար մատչելի օգնություն. 10) ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածներին ժամանակավոր աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով՝ բացում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածների աջակցության հաշվեհամար եւ տնօրինում այն՝ Կառավարության սահմանած կարգով: Հաշվեհամարի միջոցները ձեւավորվում են պետական բյուջեի հատկացումներից, ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց նվիրատվություններից եւ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից ստացվող միջոցներից. 11) ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնությունը կանխարգելելու նպատակով՝ աջակցման կենտրոն եւ ապաստարան դիմած անձանց շրջանում սահմանում է մշտադիտարկման իրականացման մեխանիզմները. 12) Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության գործառույթներ իրականացնող մարմինների եւ հատուկ կառույցների հետ մշակում է		

			ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը. 13) Լիազոր մարմնին ենթակա Միասնական սոցիալական ծառայությունը համագործակցում է պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, միջազգային եւ ներպետական հասարակական կազմակերպությունների հետ՝ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց՝ ըստ անհրաժեշտության, սոցիալական ծառայություններից օգտվելու գործընթացում աջակցելու եւ համապատասխան մարմիններ ուղղորդելու համար: 2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմնի ղեկավարին կից գործում է Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման խորհուրդը, որը նրան առաջարկություններ է ներկայացնում ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման բնագավառում պետական ռազմավարության, դրանից բխող ծրագրերի, օրենսդրական բարեփոխումների, հանրության իրազեկման միջոցառումների եւ այլ հարցերի վերաբերյալ: Խորհրդի անդամներն իրենց գործունեությունն իրականացնում են հասարակական		

			հիմունքներով: Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են՝ 1) պետական կառավարման համակարգի մարմինների, Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի, դատախազության ներկայացուցիչներ. 2) ՀՀ ԱԺ խմբակցություններից մեկական ներկայացուցիչ. 3) հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ. 4) աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների ներկայացուցիչներ:»:		
62.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 15-րդ հոդված (լրամշակված 17-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 15-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 14-րդ հոդվածի՝ 1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Լիազոր մարմինը՝ 2) մշակում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնությունից տուժած անձանց ուղղորդման կարգը.	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			3) իրականացնում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության դեպքերի կենտրոնացված հաշվառում՝ կառավարության որոշմամբ սահմանված կարգով՝ ընդգրկելով ինչպես ոստիկանության, քննչական կոմիտեի եւ Հայաստանի Հանրապետության դատական դեպարտամենտի, այնպես էլ վերջիններիս չգրանցած աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների տրամադրած տվյալները, եւ դրանց ընթացքի վերաբերյալ վիճակագրության վարում, ինչպես նաեւ այդ վիճակագրության ամենամյա հրապարակում իր պաշտոնական կայքում. 4) ուսումնասիրում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության պատճառները, պայմանները եւ հետեւանքները, մշակում դրանց հաղթահարմանն ուղղված պետական ծրագրեր. 5) իրականացնում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածներին սոցիալական ծառայություններ տրամադրող աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների հավաստագրումը՝ Կառավարության սահմանած կարգով. 9) հանրության համար հասանելի կերպով		

			տարեկան առնվազն երեք անգամ հրապարակում է կապի այն միջոցների ցանկը (ներառյալ՝ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածների համար նախատեսված անվճար «Թեժ գիծ» ծառայության հեռախոսահամարները, որոնք աջակցության կենտրոնները եւ ապաստարանները պարտավոր են ունենալ), որոնցով ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածները, նրանց ընտանիքի անդամները եւ այլ անձինք կարող են անհապաղ կապ հաստատել աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակցի կամ կենտրոնների կողմից ներգրավված համապատասխան մասնագետի հետ եւ ստանալ անհրաժեշտ անհատույց, իսկ հաշմանդամություն ունեցող անձանց դեպքում՝ նաեւ նրանց համար մատչելի օգնություն. 10) ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածներին ժամանակավոր աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով՝ բացում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածների աջակցության հաշվեհամար եւ տնօրինում այն՝ Կառավարության սահմանած կարգով: Հաշվեհամարի միջոցները ձեւավորվում են պետական բյուջեի հատկացումներից, ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց		

			նվիրատվություններից եւ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից ստացվող միջոցներից. 11) ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնությունը կանխարգելելու նպատակով՝ աջակցման կենտրոն եւ ապաստարան դիմած անձանց շրջանում սահմանում է մշտադիտարկման իրականացման մեխանիզմները. 12) Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության գործառույթներ իրականացնող մարմինների եւ հատուկ կառույցների հետ մշակում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը. 13) Լիազոր մարմնին ենթակա Միասնական սոցիալական ծառայությունը համագործակցում է պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, միջազգային եւ ներպետական հասարակական կազմակերպությունների հետ՝ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց՝ ըստ անհրաժեշտության, սոցիալական ծառայություններից օգտվելու գործընթացում աջակցելու եւ համապատասխան մարմիններ		

			ուղղորդելու համար: 2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմնի ղեկավարին կից գործում է Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման խորհուրդը, որը նրան առաջարկություններ է ներկայացնում ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման բնագավառում պետական ռազմավարության, դրանից բխող ծրագրերի, օրենսդրական բարեփոխումների, հանրության իրազեկման միջոցառումների եւ այլ հարցերի վերաբերյալ: Խորհրդի անդամներն իրենց գործունեությունն իրականացնում են հասարակական հիմունքներով: Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են՝ 1) պետական կառավարման համակարգի մարմինների, Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի, դատախազության ներկայացուցիչներ. 2) ՀՀ ԱԺ խմբակցություններից մեկական ներկայացուցիչ. 3) հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ. 4) աջակցության կենտրոնների եւ		

			ապաստարանների ներկայացուցիչներ:»:		
63.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 16-րդ հոդված (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 16-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ 1) 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Ներքին գործերի նախարարությունը՝ 1) ապահովում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման եւ ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում ոստիկանության իրավասու ծառայողների վերապատրաստումը, որի կարգը սահմանում է ներքին գործերի նախարարը. մասնագիտացված ստորաբաժանման հատուկ համազգեստը սահմանում է Կառավարությունը, իսկ վերապատրաստման կարգը եւ գործունեության այլ առանձնահատկությունները՝ ներքին գործերի նախարարը:». 2) 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) սահմանում է կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելու կարգը, ինչպես նաեւ կանխարգելիչ հաշվառման	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել

			շրջանակում ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նպատակով ամսական առնվազն մեկ հանդիպում ունենում հաշվառված անձանց հետ.».		
64.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 17-րդ հոդված (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 17-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ . Օրենքի 16-րդ հոդվածի՝ 1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Կրթության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելման բնագավառում».	Առաջարկը չի ընդունվել	Չի ընդունվել:
65.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 18-րդ հոդված (լրամշակված 20-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 18-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 17-րդ հոդվածի՝ 1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում». 2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության	Առաջարկը չի ընդունվել	Չի ընդունվել:

			բնագավառում առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի Լիազոր մարմինը՝ 1) ապահովում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց համար անվճար եւ արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնություն եւ սպասարկում՝ բռնության դեպքով պայմանավորված անձի առողջական խնդիրների լուծման նպատակով. 2) բժշկական հաստատություններում պարբերական վերապատրաստումներ է իրականացնում ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքներում բռնության արդյունքում բժշկական օգնության դիմած անձանց հասանելի հոգեբանական եւ այլ ծառայությունների մասին տեղեկացնելու, նրանց աջակցության կենտրոններ ուղղորդելու վերաբերյալ:»:		
66.	**«Հայաստան» խմբակցություն**	Նախագծի 19-րդ հոդված (լրամշակված 21-րդ հոդված)	Նախագծի Հոդված 19-ը շարադրել նոր խմբագրությամբ. Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ 1) 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «6) նախազգուշացման եւ անհետաձգելի միջամտության որոշումների պատճեններն ստանալուց հետո ողջամիտ ժամկետում ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության ենթարկվածին առաջարկում է սույն օրենքով նախատեսված	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			աջակցությունների տրամադրում.». 2) Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով, հետեւյալ բովանդակությամբ. «10) ներկայացնում է ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնության կանխարգելմանը վերաբերող քաղաքականության եւ ընտանիքում եւ փաստացի ընտանիքում բռնությունից տուժած անձանց մատուցվող ծառայությունների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ:»:		
67.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «***Հոդված 1.*** «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության եւ ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» 2017 թվականի դեկտեմբերի 13-ի ՀՕ-320-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «**ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ** ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ, **ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ** ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ՄԱՍԻՆ»»:	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

68	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 2-րդ (լրամշակված 4-րդ հոդված)	Նախագծի 2-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 2. Օրենքի նախաբանում, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ գլուխների վերնագրերում, 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում, 3-9-րդ հոդվածներում եւ 11-21-րդ հոդվածներում, 22-րդ հոդվածի 1-ին եւ 2-րդ մասերում «ընտանիքում» բառի փոխարեն գրել «ընտանեկան» բառը:	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:
69	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 3-րդ (լրամշակված 6-րդ հոդված)	Նախագծի 3-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 3. Օրենքի 1-ին հոդվածը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան 1. Սույն օրենքը կանոնակարգում է ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության կազմակերպաիրավական հիմքերը, սահմանում է ընտանեկան բռնության հասկացությունը, ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում իրավասու մարմինների լիազորությունները, պաշտպանության միջոցների տեսակները, դրանց կիրառման հիմքերը, ընտանեկան	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			բռնության ենթարկված անձանց վերաբերյալ տեղեկությունների իրավական պաշտպանության առանձնահատկությունները:»»:		
70	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 5-րդ (լրամշակված 7-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 5. Օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. ընտանեկան բռնություն է համարվում ֆիզիկական, սեռական, հոգեբանական կամ տնտեսական բռնի արարքը, անտեսումը կամ հետամտումը, որոնք կատարվել են ընտանիքի անդամների կամ զուգընկերների կամ նախկին զուգընկերների միջեւ.»»:	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:
71	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 6-րդ (լրամշակված 8-րդ հոդված)	Նախագծի 6-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 6. Օրենքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ 1) 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1) ընտանիքի անդամներ՝ անկախ համատեղ բնակության հանգամանքից՝ ամուսինը (այդ թվում՝ փաստական ամուսնական հարաբերությունների մեջ գտնվող անձը), նախկին ամուսինը, ծնողը, այդ թվում՝ խորթ	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			ծնողը, որդեգրողը, խնամատար ծնողը, երեխան (նաեւ որդեգրված, խորթ, հոգեզավակ), որդեգրողի ամուսինը, ամուսնու ծնողները, նախկին ամուսնու ծնողները, տատ, պապ, քույր եւ եղբայր (նաեւ համամայր կամ համահայր), ամուսնու քույր, ամուսնու եղբայր, ինչպես նաեւ ամուսնու ծնողների, քրոջ եւ եղբոր համար՝ փեսան եւ հարսը.». 2) 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) աջակցության կենտրոն՝ ընտանեկան բռնության կամ ենթադրաբար ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց, իսկ անհրաժեշտության դեպքում այդ անձանց ընտանիքների անդամներին սոցիալական աջակցություն տրամադրող կազմակերպություն՝ հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից (այսուհետ՝ Լիազոր մարմին).». 3) 3-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3) ապաստարան (ընտանեկան բռնության ենթարկված անձի հոգածության կենտրոն)՝ ընտանեկան բռնության ենթարկվածներին եւ նրանց խնամքի տակ գտնվող անձանց (այսուհետ՝ շահառուներ)՝ սույն օրենքով սահմանված դեպքերում տրամադրվող անվտանգ ժամանակավոր կացարան, հավաստագրված Լիազոր մարմնի կողմից, որտեղ շահառուները ստանում են Հայաստանի		

			Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված սոցիալական ծառայություններ.». 4) 5-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «5) ընտանեկան բռնության ենթարկված անձ՝ ֆիզիկական անձ, այդ թվում ընտանիքի ներսում բռնությանը ականտես երեխան, որը, ըստ նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության, պաշտպանական որոշման կամ դատարանի՝ օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռի, տուժել է ընտանեկան բռնությունից.». 5) 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «6) խնամքի տակ գտնվող անձ՝ երեխա, տարեց կամ հաշմանդամություն ունեցող անձ, առողջական կամ այլ հանգամանքներով անօգնական վիճակում գտնվող անձ, որը բնակվում է ընտանեկան բռնության ենթարկված անձի հետ, եւ որին վերջինս մշտապես հոգ է տանում.». 6) Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով հետեւյալ բովանդակությամբ. «10) զուգընկեր՝ անձ, որի հետ առկա են հարաբերություններ, որոնց հատուկ է սիրային կապը՝ անկախ համատեղ բնակության կամ միմյանց հետ սեռական հարաբերություններ ունենալու հանգամանքից:»:		

72	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 8-րդ (լրամշակված 10-րդ հոդված)	Նախագծի 8-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 8. Օրենքի 6-րդ հոդվածի՝ 1) 1-ին մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Նախազգուշացումը կիրառվում է այն դեպքերում, երբ բռնության դեպքը տեղի է ունեցել առաջին անգամ, առկա չէ հիմնավոր ենթադրություն բռնության կրկնման կամ շարունակման անմիջականորեն սպառնացող վտանգի մասին եւ անհետաձգելի միջամտության հիմքերն առկա չեն:». 2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Նախազգուշացում կիրառելու մասին ոստիկանության իրավասու ծառայողի կայացրած պատճառաբանված որոշման պատճենը ընտանեկան բռնություն գործադրած անձին հանձնվում է ստորագրությամբ՝ առձեռն: Դեպքի վայրում նրա բացակայության դեպքում որոշման բովանդակությունը նրան պարզաբանվում է հեռախոսակապի միջոցով, իսկ դրա անհնարինության դեպքում որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա էլեկտրոնային փոստին կամ հաշվառման վայր՝ պատվիրված փոստի միջոցով: Նախազգուշացումն ուժի մեջ է մտնում սույն հոդվածով սահմանված	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			եղանակներից որեւէ մեկով ծանուցելու պահից:». 3) 4-րդ մասը ուժը կորցրած ճանաչել:»:		
73	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 9-րդ (լրամշակված 11-րդ հոդված)	Նախագծի 9-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 9. Օրենքի 7-րդ հոդվածի՝ 1) 1-ին մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Եթե ընտանիքի մեկ անդամը, զուգընկերը կամ նախկին զուգընկերը մյուսի նկատմամբ բռնություն է կիրառել, եւ առկա է հիմնավոր ենթադրություն բռնության կրկնման կամ շարունակման անմիջականորեն սպառնացող վտանգի մասին, ապա ընտանիքի մյուս անդամի, զուգընկերոջ կամ նախկին զուգընկերոջ կյանքի եւ առողջության ապահովման նպատակով ոստիկանության իրավասու ծառայողն անհապաղ կայացնում է անհետաձգելի միջամտության որոշում:». 2) 2-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշման գործողության ժամկետը սահմանվում է 20-25 օր:». 3) 7-րդ մասը «փոստի միջոցով:» բառերից հետո լրացնել նոր նախադասությամբ՝	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			հետեւյալ բովանդակությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշման պատճենը հանձնվում է ընտանեկան բռնության ենթարկված անձին առձեռն, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ որոշման պատճենն ուղարկվում է նրա էլեկտրոնային փոստին կամ նրա հաշվառման վայրի հասցեով՝ պատվիրված փոստի միջոցով:». 4) 8-րդ մասի առաջին նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Սույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված սահմանափակումը կիրառելիս ոստիկանության իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ընտանեկան բռնություն գործադրած անձի կողմից առաջին անհրաժեշտության իրերը հավաքելը եւ ընտանեկան բռնության ենթարկվածի բնակության տարածքից հեռանալը:». 5) 8-րդ մասը «ուղեկցությամբ:» բառից հետո լրացնել նոր նախադասությամբ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Այն դեպքերում, երբ ոստիկանության ծառայողը որոշում է կայացնում ընտանեկան բռնության ենթարկված անձին ապաստարան տեղափոխելու մասին, իրավասու ծառայողը չի հեռանում մինչեւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձի եւ նրա խնամքի տակ գտնվող անձանց կողմից բնակության վայրից		

			անձնական իրերը հավաքելը:». 6) 10-րդ մասի 3-րդ նախադասությունը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «Անհետաձգելի միջամտության որոշումը նույն անձի կողմից վերացվում է մինչեւ դրա ժամկետի լրանալը դատարանի կողմից պաշտպանական որոշում կայացվելու դեպքում:». 7) 13-րդ մասը ուժը կորցրած ճանաչել:»:		
74	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 12-րդ (լրամշակված 14-րդ հոդված)	Նախագծի 12-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 12. Օրենքի 11-րդ հոդվածի՝ 1) Վերնագիրը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. « Ընտանեկան բռնություն գործադրած անձին կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելը եւ հաշվառումից հանելը, ընտանեկան բռնության դեպքերի մշտադիտարկումը». 2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան գործադրած անձը, որի նկատմամբ կայացվել է նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության կամ պաշտպանական որոշում, ինչպես նաեւ ընտանեկան բռնության հետ կապված հանցանքի համար դատվածություն ունեցող անձը	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			ոստիկանության կողմից վերցվում են կանխարգելիչ հաշվառման:». 3) Լրացնել նոր մասերով, հետեւյալ բովանդակությամբ. «1.1. Աջակցության կենտրոն դիմած շահառուների շրջանում ընտանեկան բռնությունը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է աջակցության կենտրոնի սոցիալական աշխատողը՝ բռնության ենթարկված անձանց հետ հանդիպումների, զանգերի եւ հաղորդակցման այլ միջոցների կիրառմամբ՝ Լիազոր մարմնի սահմանած կարգով: 1.2. Կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում անչափահաս անձի կողմից ընտանեկան գործադրելը կանխարգելելու նկատմամբ մշտադիտարկումն իրականացնում է ոստիկանությունը՝ ներքին գործերի նախարարի սահմանած կարգով:». 4) 3-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «3. Ոստիկանության իրավասու ծառայողը կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ամսական առնվազն մեկ հանդիպում է ունենում հաշվառման վերցված եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց հետ եւ բացատրական աշխատանքներ		

			իրականացնում:». 5) Լրացնել նոր՝ 4-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ. «4. Հոգեկան առողջության կենտրոնում հաշվառված անձանց նկատմամբ կանխարգելիչ բնույթի աշխատանքներն իրականացվում են Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության համապատասխան մասնագետի որոշմամբ՝ ոստիկանությանը ներկայացված գրության հիման վրա՝ հոգեբույժի պարտադիր մասնակցությամբ:»:		
75.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 14-րդ (լրամշակված 16-րդ հոդված)	Նախագծի 14-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 14. Օրենքի 13-րդ հոդվածը՝ 1) 1-ին մասի 1-ին, 3-րդ եւ 4-րդ կետերում «լիազոր հանրապետական գործադիր մարմինը» բառերը փոխարինել «պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը» բառերով. 2) լրացնել նոր՝ 3-րդ մասով հետեւյալ բովանդակությամբ. «3. ընտանեկան բռնության դեմ պայքարի պետական ռազմավարությունը, բռնության ենթարկված անձանց ուղղորդման կարգը եւ բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			ծրագիրը հաստատում է Կառավարությունը:»:		
76	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 15-րդ (լրամշակված 17-րդ հոդված)	Նախագծի 15-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «***Հոդված 15.*** Օրենքի 14-րդ հոդվածի՝ 1) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Լիազոր մարմինը՝ 1) մշակում է պետական ռազմավարությունը եւ համակարգում դրանից բխող միջոցառումների իրականացումը. 2) մշակում է ընտանեկան բռնությունից տուժած անձանց ուղղորդման կարգը. 3) իրականացնում է ընտանեկան բռնության դեպքերի կենտրոնացված հաշվառում՝ կառավարության որոշմամբ սահմանված կարգով՝ ընդգրկելով ինչպես ոստիկանության, քննչական կոմիտեի եւ Հայաստանի Հանրապետության դատական դեպարտամենտի, այնպես էլ վերջիններիս չգրանցած աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների տրամադրած տվյալները, եւ դրանց ընթացքի վերաբերյալ վիճակագրության վարում, ինչպես նաեւ այդ	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			վիճակագրության ամենամյա հրապարակում իր պաշտոնական կայքում. 4) ուսումնասիրում է ընտանեկան բռնության պատճառները, պայմանները եւ հետեւանքները, մշակում դրանց հաղթահարմանն ուղղված պետական ծրագրեր. 5) իրականացնում է ընտանեկան բռնության ենթարկվածներին սոցիալական ծառայություններ տրամադրող աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների հավաստագրումը՝ Կառավարության սահմանած կարգով. 6) ոչ առեւտրային իրավաբանական անձանց հետ կնքում ապաստարանի եւ աջակցության կենտրոնի ֆինանսավորման պայմանագիր՝ կառավարության սահմանած պայմանագրի օրինակելի ձեւի հիման վրա եւ վերահսկողություն իրականացնում իր կողմից մասնակի կամ ամբողջապես ֆինանսավորվող ապաստարանների գործունեության նկատմամբ, այդ թվում՝ ֆինանսական միջոցների օգտագործման մասով. 7) վերահսկում է ապաստարանների կողմից Կառավարության սահմանած՝ ապաստարանին եւ դրա անձնակազմին		

			ներկայացվող պահանջների պահպանումը. 8) պարբերաբար կազմակերպում է աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակիցների վերապատրաստում, այդ թվում՝ ոլորտի հասարակական եւ միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցությամբ. 9) հանրության համար հասանելի կերպով տարեկան առնվազն մեկ անգամ հրապարակում է կապի այն միջոցների ցանկը (ներառյալ՝ ընտանեկան բռնության ենթարկվածների համար նախատեսված անվճար «Թեժ գիծ» ծառայության հեռախոսահամարները, որոնք աջակցության կենտրոնները եւ ապաստարանները պարտավոր են ունենալ), որոնցով ընտանեկան բռնության ենթարկվածները, նրանց ընտանիքի անդամները եւ այլ անձինք կարող են անհապաղ կապ հաստատել աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների աշխատակցի կամ կենտրոնների կողմից ներգրավված համապատասխան մասնագետի հետ եւ ստանալ անհրաժեշտ անհատույց, իսկ հաշմանդամություն ունեցող անձանց դեպքում՝ նաեւ նրանց համար մատչելի օգնություն.		

			10) ընտանեկան բռնության ենթարկվածներին ժամանակավոր աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով՝ բացում է ընտանեկան բռնության ենթարկվածների աջակցության հաշվեհամար եւ տնօրինում այն՝ Կառավարության սահմանած կարգով: Հաշվեհամարի միջոցները ձեւավորվում են պետական բյուջեի հատկացումներից, ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց նվիրատվություններից եւ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից ստացվող միջոցներից. 11) ընտանեկան բռնությունը կանխարգելելու նպատակով՝ աջակցման կենտրոն եւ ապաստարան դիմած անձանց շրջանում սահմանում է մշտադիտարկման իրականացման մեխանիզմները. 12) ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության գործառույթներ իրականացնող մարմինների եւ հատուկ կառույցների հետ մշակում ընտանեկան բռնություն գործադրած անձանց ռեաբիլիտացիոն ծրագիրը. 13) Լիազոր մարմնին ենթակա Միասնական սոցիալական ծառայությունը համագործակցում է պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների,		

			միջազգային եւ ներպետական հասարակական կազմակերպությունների հետ՝ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց՝ ըստ անհրաժեշտության, սոցիալական ծառայություններից օգտվելու գործընթացում աջակցելու եւ համապատասխան մարմիններ ուղղորդելու համար: 2) 2-րդ մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2. Լիազոր մարմնի ղեկավարին կից գործում է Ընտանեկան բռնության կանխարգելման խորհուրդը, որը նրան առաջարկություններ է ներկայացնում ընտանեկան բռնության կանխարգելման բնագավառում պետական ռազմավարության, դրանից բխող ծրագրերի, օրենսդրական բարեփոխումների, հանրության իրազեկման միջոցառումների եւ այլ հարցերի վերաբերյալ: Խորհրդի անդամներն իրենց գործունեությունն իրականացնում են հասարակական հիմունքներով: Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են՝ 1) պետական կառավարման համակարգի մարմինների, Հայաստանի Հանրապետության քննչական կոմիտեի, դատախազության ներկայացուցիչներ. 2) հասարակական կազմակերպությունների		

			ներկայացուցիչներ. 3) աջակցության կենտրոնների եւ ապաստարանների ներկայացուցիչներ:»:		
77	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 16-րդ (լրամշակված 18-րդ հոդված)	Նախագծի 16-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 16. Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ 1) 1-ին կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. « Ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում Ներքին գործերի նախարարությունը՝ 1) ապահովում է ընտանեկան բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում ոստիկանության իրավասու ծառայողների վերապատրաստումը, որի կարգը սահմանում է ներքին գործերի նախարարը. մասնագիտացված ստորաբաժանման հատուկ համազգեստը սահմանում է Կառավարությունը, իսկ վերապատրաստման կարգը եւ գործունեության այլ առանձնահատկությունները՝ ներքին գործերի	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			նախարարը:». 2) 2-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «2) սահմանում է կանխարգելիչ հաշվառման վերցնելու կարգը, ինչպես նաեւ կանխարգելիչ հաշվառման շրջանակում ընտանեկան բռնություն գործադրելը կանխարգելելու նպատակով ամսական առնվազն մեկ հանդիպում ունենում հաշվառված անձանց հետ.». 3) 3-րդ կետի «անձանց» բառից հետո լրացնել «իրազեկում է սույն օրենքի 5-րդ հոդվածով սահմանված պաշտպանության միջոցների մասին,» բառերը:»:		

78	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 17-րդ (լրամշակված 19-րդ հոդված)	Նախագծի 17-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 17. Օրենքի 16-րդ հոդվածի՝ 1) Վերնագիրը շարադրել հետեյալ խմբագրությամբ. «Կրթության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ընտանեկան բռնության կանխարգելման բնագավառում». 2) 1-ին մասի «լիազոր հանրապետական գործադիր մարմինը» բառերը փոխարինել «պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը» բառերով:»:	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:
79	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 18-րդ (լրամշակված 20-րդ հոդված)	Նախագծի 18-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 18. Օրենքի 17-րդ հոդվածի՝ 1) Վերնագիրը շարադրել հետեյալ խմբագրությամբ. «Առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմնի լիազորություններն ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում».	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			2) 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության բնագավառում առողջապահության ոլորտի պետական կառավարման համակարգի լիազոր մարմինը՝ 1) ապահովում է ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց համար անվճար եւ արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնություն եւ սպասարկում՝ բռնության դեպքով պայմանավորված անձի առողջական խնդիրների լուծման նպատակով. 2) բժշկական հաստատություններում պարբերական վերապատրաստումներ է իրականացնում ընտանեկան եւ կենցաղային բռնության արդյունքում բժշկական օգնության դիմած անձանց հասանելի հոգեբանական եւ այլ ծառայությունների մասին տեղեկացնելու,նրանց աջակցության կենտրոններ ուղղորդելու վերաբերյալ:»»:		
80	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Հովհաննիսյան**	Նախագծի 19-րդ (լրամշակված 21-րդ հոդված)	Նախագծի 19-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 19. Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			մասի՝ 1) 5-րդ կետը ուժը կորցրած ճանաչել. 2) 6-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «6) նախազգուշացման եւ անհետաձգելի միջամտության որոշումների պատճեններն ստանալուց հետո ողջամիտ ժամկետում ընտանեկան բռնության ենթարկվածին առաջարկում է սույն օրենքով նախատեսված աջակցությունների տրամադրում.». 3) 7-րդ կետը ուժը կորցրած ճանաչել. 4) Լրացնել նոր՝ 10-րդ կետով, հետեւյալ բովանդակությամբ. «10) ներկայացնում է ընտանեկան բռնության կանխարգելմանը վերաբերող քաղաքականության եւ ընտանեկան եւ կենցաղային բռնությունից տուժած անձանց մատուցվող ծառայությունների բարելավմանն ուղղված առաջարկներ:»»:		
81.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Արթուր Խաչատրյան**	Նախագծի 5-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասեր, 6-րդ հոդվածի 6-րդ մաս, 9-րդ հոդվածի 1-ին	Առաջարկվում է նախագծից հանել «զուգընկեր» եզրույթի կիրառումը, քանի որ հստակ չէ զուգընկերոջ սահմանումը: (Նախագծի 5-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասեր,	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել;

		մաս	6-րդ հոդվածի 6-րդ մաս, 9-րդ հոդվածի 1-ին մաս):		
«Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացումներ եւ փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի (փաստաթղթային կոդ՝ Պ-7431 -14.12.2023-ՄԻ-011/1) վերաբերյալ ներկայացված առաջարկների					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի «16», իսկ 2-րդ կետի «210» թվերն անհրաժեշտ է համապատասխանաբար փոխարինել «6» և «10» թվերով:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 17-րդ հոդված	Նախագծի 17-րդ հոդվածով նախատեսվում է Օրենսգիրքը լրացնել նոր հոդվածով, որով քրեական պատասխանատվություն է սահմանվում հետամտման համար: Գտնում ենք, որ հետամտումը նպատակահարմար է սահմանել որպես վարչական իրավախախտում՝ հաշվի առնելով, որ՝ ա. Քրեական նոր օրենսգրքում հետամտման հանցակազմը հանվել է օրենսգրքից այն հիմնավորմամբ, որ դրա առավել վտանգավոր դրսևորումներն արդեն իսկ արտացոլված են օրենսգրքի տարբեր հոդվածներում: Նախագծի վերլուծությունից հետևում է, որ այն հիմնականում ՀՀ քրեական օրենսգրքի «Հոգեկան	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:

			ներգործությունը» վերտառությամբ 194-րդ հոդվածի դիսպոզիցիայի մասնավոր դրսևորումների քրեականացումն է: Այսպիսի լրացումը պրակտիկայում առաջացնելու է հանցագործությունների որակման դժվարություններ, ինչպես նաև հանգեցնելու է հանցագործությունների ավելցուկային որակմանը: Նախագծով առաջարկվող հոդվածում նկարագրվող արարքների քրեականացումը պետք է ունենա ծանրակշիռ, այդ թվում՝ քրեաբանական հիմնավորում, որն այս դեպքում բացակայում է: բ. Թեև «Կանանց նկատմամբ բռնության և ընտանեկան բռնության կանխարգելման ու դրա դեմ պայքարի մասին» կոնվենցիան (Ստամբուլյան կոնվենցիա) դրան միացած պետություններին կոչ է անում ձեռնարկել միջոցներ հետամտումը քրեականացնելու համար, այնուամենայնիվ, կոնվենցիային միացած պետությունների մեծամասնությունը գնացել են այն որպես վարչական իրավախախտում դիտարկելու ճանապարհով: Ավելին, կոնվենցիան թույլատրում է ցանկացած պետության կամ Եվրոպական միությանը հայտարարելու, որ պետությունը/ԵՄ-ն օգտվում է արարքի համար ոչ քրեական սանկցիա նախատեսելու իրավունքից, քանի դեռ այն արդյունավետ է, համաչափ և համոզիչ: Կոնվենցիան ապահովում է		

			ճկունություն երկրների տարբեր իրավական համակարգերի համար՝ թույլատրելով ոչ քրեական պատասխանատվության միջոցների նախատեսումը: Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ առաջարկվում է հարցը դիտարկել փուլային կարգավորման տիրույթում՝ սկզբում կարգավորումը նախատեսել Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքում՝ որպես արդյունավետ և համաչափ արձագանք, այնուհետև ոչ կարճաժամկետ պրակտիկ վերլուծությամբ գնահատել դրա արդյունավետությունը և քրեականացման իրական անհրաժեշտությունը: Ըստ այդմ, առաջարկվում է ներկայացված կարգավորումը նախատեսել Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում՝ հոդվածի դիսպոզիցիան շարադրելով հետևյալ խմբագրությամբ. «Հետամտելը՝ անձին պարբերաբար ապօրինի հետևելը, տեղեկատվական կամ հաղորդակցական տեխնոլոգիաներն օգտագործելով, նրա բնակության, աշխատանքի, ուսման կամ զբաղմունքի վայր այցելելու միջոցով կամ այլ եղանակով հաղորդակցության մեջ պարբերաբար ապօրինի ներգրավելը, անձնական իրերի վրա պարբերաբար		

			հետքեր թողելը կամ անձի տվյալներով առցանց հաշիվներ բացելը, եթե այդ արարքը անձի մեջ վախ կամ անհանգստություն է առաջացրել իր կամ իր մերձավորի անվտանգության համար կամ նվաստացրել է անձի պատիվն ու արժանապատվությունը»:		
3.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 22-րդ հոդված	Նախագծով առաջարկվում է փոփոխության ենթարկել նաև Քրեական օրենսգրքի 508-րդ հոդվածը՝ նորմի սանկցիայից հանելով տուգանքը՝ դրա փոխարեն հանրային աշխատանք պատժատեսակը նախատեսելով: Առաջարկում ենք ձեռնպահ մնալ նման փոփոխությունից, քանի որ ոչ մեծ ծանրության հանցանքների համար որպես պատիժ տուգանքի նախատեսումը համահունչ է Քրեական օրենսգրքի տրամաբանությանը և բխում է արդարության և պատասխանատվության անհատականացման սկզբունքից: Շարադրվածից հետևում է, որ յուրաքանչյուր դեպքում դատարանը, ելնելով պատասխանատվության անհատականացման սկզբունքից և հաշվի առնելով հանցավորի անձը, կընտրի համապատասխան պատժատեսակը:	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:
4.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 23-րդ հոդված	Նախագծի 23-րդ հոդվածով օրենքի ուժի մեջ մտնելու ժամկետն անհրաժեշտ է վերանայել՝ նկատի ունենալով ունենալով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 23-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, համաձայն որի՝ նորմատիվ իրավական ակտն ընդունելու	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			իրավասություն ունեցող մարմինը պարտավոր է նախատեսել նորմատիվ իրավական ակտի ուժի մեջ մտնելու ավելի ուշ ողջամիտ ժամկետ, բացառությամբ սույն հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված նորմատիվ իրավական ակտերի, եթե ակտով սահմանվում են այնպիսի իրավակարգավորումներ, որոնց համար անհրաժեշտ է հիմնավոր ժամանակահատված, որը հնարավորություն կտա հասցեատիրոջը իր վարքագիծը համապատասխանեցնելու սահմանված պահանջներին, կամ սահմանված իրավակարգավորումները վատթարացնում են անձի իրավական վիճակը: Բացի այդ, 23-րդ հոդվածի համարակալումն անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:		
5.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 12-րդ հոդված	Նախագծի 12-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Օրենսգրքի 191-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. « Հոդված 191. Մարդուն առևանգելը 1. Մարդուն առևանգելը՝ անձին իր կամքին հակառակ կամ նրա կամքն անտեսելով կամ	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			անօգնական վիճակն օգտագործելով այլ վայր տեղափոխելը, եթե բացակայում են սույն օրենսգրքի 315-րդ հոդվածով նախատեսված հանցանքի հատկանիշները՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից հինգ տարի ժամկետով: 2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝ 1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ, 2) հղի կնոջ նկատմամբ, 3) անչափահասի նկատմամբ, 4) այլ անձանց կյանքի կամ առողջության համար վտանգավոր եղանակով, 5) մի խումբ անձանց կողմից, 6) մերձավոր ազգականի, զուգընկերոջ կամ նախկին զուգընկերոջ կողմից՝ 7) զենքի կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ, 8) շահադիտական դրդումներով, 9) առևանգվածին ազատ արձակելու		

			պայմանով պահանջ ներկայացնելով կամ 10) ռասայական, ազգային, էթնիկ կամ սոցիալական ծագումով, կրոնով, քաղաքական կամ այլ հայացքներով կամ անձնական կամ սոցիալական բնույթի այլ հանգամանքներով պայմանավորված ատելության, անհանդուրժողականության կամ թշնամանքի շարժառիթով՝ պատժվում է ազատազրկմամբ՝ չորսից ութ տարի ժամկետով:»:		
6.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 17-րդ հոդված	Նախագծի 17-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 17. Օրենսգրքի 196-րդ հոդվածից հետո լրացնել նոր 196.1-ին հոդված՝ հետեւյալ բովանդակությամբ. «Հոդված 196.1 Հետամտելը 1. Հետամտելը՝ անձին հետևելը, տեղեկատվական կամ հաղորդակցական տեխնոլոգիաներն օգտագործելով, նրա բնակության, աշխատանքի կամ ուսման, զբաղմունքի վայր այցելելու միջոցով կամ այլ եղանակով անցանկալի հաղորդակցության մեջ ներգրավելը կամ ներգրավելու փորձ կատարելը, անձնական իրերի վրա հետքեր թողնելը, անձի տվյալներով առցանց հաշիվներ բացելը, եթե այդ արարքը կատարվել է պարբերաբար և անձի մեջ վախ	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

			կամ անհանգստություն է առաջացրել իր կամ իր մերձավորի անվտանգության համար կամ ստիպել է էապես փոխել իր կենսակերպը կամ այն փոխելու իրական անհրաժեշտություն է առաջացրել պատժվում է՝ տուգանքով՝ քսանապատիկից հիսնապատիկի չափով, կամ հանրային աշխատանքներով՝ երկու հարյուրից երկու հարյուր յոթանասուն ժամ տևողությամբ, կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով, կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով: 2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է՝ 1) անձի կամ նրա մերձավոր ազգականի կամ մերձավորի նկատմամբ՝ կապված այդ անձի կողմից իր պետական, քաղաքական, ծառայողական, մասնագիտական կամ հասարակական գործունեության կամ պարտքի կատարման հետ, 2) հղի կնոջ նկատմամբ, 3) անչափահասի նկատմամբ կամ 4) մերձավոր ազգականի, զուգընկերոջ կամ նախկին զուգընկերոջ կողմից, պատժվում է ազատազրկմամբ մեկից երեք տարի ժամկետով:»»:		

7.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 23-րդ հոդված (լրամշակված)	Նախագծի 23-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. « 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
«Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում լրացում եւ փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի (փաստաթղթային կոդ՝ Պ-7432-14.12.2023,05.02.2024-ՄԻ-011/1) վերաբերյալ ներկայացված առաջարկների					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագիծ	Նախագծով առաջարկվում է Պաշտպանական որոշման պատճենը բոլոր դեպքերում ուղարկել ոստիկանությանը, «Ընտանիքում բռնության կանխարգելման, ընտանիքում բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության և ընտանիքում համերաշխության վերականգնման մասին» օրենքով նախատեսված լիազոր մարմնին և Հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայությանը: Սակայն, նախագծից պարզ չէ, թե որն է նպատակը դատարանին ծանրաբեռնել բոլոր այս մարմիններին նշված որոշումը ուղարկելու պարտականությամբ այն պարագայում, երբ գործող կարգավորմամբ այն ուղարկվում է միայն այն դեպքում, երբ դա անհրաժեշտ է:	Առաջարկը չի ընդունվել:	Չի ընդունվել:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածով Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 234.4-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերով նախատեսված փոփոխությունն առաջարկվում	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:

			է հանել՝ նկատի ունենալով, որ 4-րդ մասը նախատեսվում է նոր խմբագրությամբ շարադրել, իսկ 5-րդ մասը՝ ուժը կորցրած ճանաչել: Միաժամանակ, նախագծի 1-ին հոդվածի «234.4.» թիվն անհրաժեշտ է փոխարինել «234.4-րդ» բառով՝ համապատասխան փոփոխություններ կատարելով նաև մյուս հոդվածներում: Բացի այդ, անհրաժեշտ է 1-ին հոդվածի «ավելացնել» բառը փոխարինել «լրացնել» բառով՝ նկատի ունենալով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 33-րդ հոդվածի 3-րդ մասը, համաձայն որի՝ նորմատիվ իրավական ակտում լրացումներ կատարվում են դրանում նոր բաժիններ, գլուխներ, հոդվածներ, մասեր, կետեր, ենթակետեր, պարբերություններ, նախադասություններ, բառեր, թվեր կամ կետադրական նշաններ լրացնելու միջոցով: Միաժամանակ, անհրաժեշտ է 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի «2.» թիվը հանել, ինչպես նաև 6-րդ հոդվածի համարակալումը համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:		
3.	**ՀՀ ԱԺ**	Նախագծի 3-րդ	Նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ	Առաջարկն	Ընդունվել է:

	պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան	հոդված (լրամշակված 2-րդ հոդված)	խմբագրությամբ. «2) Օրենսգրքի 234.2-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) տեղեկություններ պատասխանողի և ենթադրաբար ընտանեկան բռնության ենթարկված անձի միջև ընտանեկան և (կամ) արյունակցական կապերի կամ զուգընկերային հարաբերությունների մասին.»»:	ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	
4.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 4-րդ հոդված (լրամշակված 3-րդ հոդված)	Նախագծի 3-րդ հոդվածում «եռօրյա» բառը փոխարինել «հնգօրյա» բառով:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
5.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 6-րդ հոդված (լրամշակված 5-րդ հոդված)	Նախագծի 5-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 5. Եզրափակիչ մաս 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
«Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծի (փաստաթղթային կոդ՝ Պ-7433-14.12.2023,05.02.2024-ՄԻ-011/1) վերաբերյալ ներկայացված առաջարկների					

1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածում «Ընտանիքում» բառից առաջ լրացնել «1.» թիվը, իսկ «Հայաստանի Հանրապետության օրենքի» բառերն անհրաժեշտ է փոխարինել «օրենքի» բառով:	Առաջարկն ընդունվել է մասամբ:	Ընդունվել է մասամբ:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածով նախատեսված ուժի մեջ մտնելու ժամկետը վերանայել, ինչպես նաև նշված հոդվածի համարակալումը համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
3.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. Հոդված 1. 1985 թվականի դեկտեմբերի 6-ի՝ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի 206.16-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «1. Ընտանեկան բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 5-րդ կետով, ինչպես նաեւ 8-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 5-8-րդ կետերով նախատեսված պահանջները	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է	Ընդունվել է:

			ընտանեկան բռնություն գործադրած անձի կողմից դիտավորությամբ չկատարելը՝ առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի երկու հարյուրապատիկից չորս հարյուրապատիկի չափով:»:		
4.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 2. Եզրափակիչ մաս 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է	Ընդունվել է:
«Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծի (փաստաթղթային կոդՊ-7434-14.12.2023-ՄԻ-011/1) վերաբերյալ ներկայացված առաջարկների					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածում օրենսգրքի լրիվ անվանումն առաջարկվում է համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջներին:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին, 2-րդ և 4-րդ հոդվածներ	Միաժամանակ, նախագծի 1-ին, 2-րդ և 4-րդ հոդվածների «Հայաստանի Հանրապետության օրենքով» բառերն անհրաժեշտ է փոխարինել «օրենքով» բառով:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
3.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 5-րդ հոդված	5-րդ հոդվածի վերնագիրը բացակայում է, ուստի անհրաժեշտ է լրացնել «Եզրափակիչ մաս» բառերը: Անհրաժեշտ է նաև նախագծի 5-րդ հոդվածի համարակալումը համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է	Ընդունվել է:

			հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:		
4.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «***Հոդված 1.*** Հայաստանի Հանրապետության Վարչական դատավարության 2013 թվականի դեկտեմբերի 5-ի ՀՕ-139-Ն օրենսգրքի (այսուհետ՝ Օրենսգիրք) 222.11-րդ հոդվածի 1-ին մասը շարադրել հետեյալ խմբագրությամբ. «1.«Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» օրենքով սահմանված՝ անհետաձգելի միջամտության որոշումը վիճարկող հայցադիմումի քննությունն իրականացվում է սույն օրենսգրքով նախատեսված կանոնների պահպանմամբ՝ հաշվի առնելով սույն գլխի առանձնահատկությունները»»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:
5.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 5-րդ հոդված	Նախագծի 5-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 5. Եզրափակիչ մաս 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Ընդունվել է:

«Պետական տուրքի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծի վերաբերյալ (փաստաթղթային կոդ Պ-7435-14.12.2023,05.02.2024-ՄԻ-011/1) ներկայացված առաջարկների					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածի «Հայաստանի Հանրապետության օրենքով» բառերն անհրաժեշտ է փոխարինել «օրենքով» բառով:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 2-րդ հոդված	2-րդ հոդվածի համարակալումն անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
3.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «***Հոդված 1.*** «Պետական տուրքի մասին» 1997 թվականի դեկտեմբերի 27-ի ՀՕ-186 օրենքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասի 14-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «14) հայցվորները՝ «Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» օրենքով նախատեսված պաշտպանական որոշման վերաբերյալ հայցերով.»»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
4.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ.	Առաջարկն ընդունվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:

	Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան		«Հոդված 2. Եզրափակիչ մաս 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:»:	Հոդվածը խմբագրվել է:	
«Սոցիալական աջակցության մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի նախագծի վերաբերյալ (Փաստաթղթային կոդ՝ Պ-7436-14.12.2023,05.02.2024-ՄԻ-011/1) ներկայացված առաջարկների					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածի համարակալումն անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
2.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Սոցիալական աջակցության մասին» 2014 թվականի դեկտեմբերի 17-ի ՀՕ-231-Ն օրենքի 12-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետը շարադրել հետեյալ խմբագրությամբ. «3) ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց՝ որպես «Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» օրենքով նախատեսված ապաստարան՝ մինչեւ 12 ամիս ժամկետով»:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:

3.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 2. Եզրափակիչ մաս 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից։»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
««Հաշտարարության մասին» օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին նախագծի վերաբերյալ (Փաստաթղթային կոդ՝ Պ-7437-14.12.2023,05.02.2024-ՄԻ-011/1) ներկայացված առաջարկների					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածով նախատեսված լրացումն ունի վերանայման կարիք՝ նկատի ունենալով «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 34-րդ հոդվածի 6-րդ մասը, համաձայն որի՝ փոփոխություն կամ լրացում կարող է կատարվել նաև սահմանված կարգով պաշտոնապես հրապարակված, սակայն ուժի մեջ չմտած նորմատիվ իրավական ակտում կամ դրա ուժի մեջ չմտած մասում, իսկ այն դեպքում, երբ ակտն արդեն ինկորպորացվել է, ապա հիմնական նորմատիվ իրավական ակտում: Տվյալ դեպքում, հիմնական ակտի 2-րդ հոդվածի 5-րդ մասը ինկորպորացված չէ, ուստի դրանում փոփոխություն կատարել հնարավոր չէ:	Առաջարկն ընդունվել է: Փոփոխությունը կատարվել է սահմանված կարգով պաշտոնապես հրապարակված, սակայն ուժի մեջ չմտած նորմատիվ իրավական ակտում:	Առաջարկն ընդունվել է:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 2-րդ հոդված	2-րդ հոդվածի համարակալումն անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական ակտերում հոդվածները	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:

			բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:		
3.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 1. ««Հաշտարարության մասին» օրենքում լրացումներ եվ փոփոխություններ կատարելու մասին» 2022 թվականի նոյեմբերի 16-ի ՀՕ-435-Ն օրենքի 1-ին հոդվածի 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2) լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 3.1-ին մասով. 3.1. Հաշտարարությունը կարող է իրականացվել առցանց եղանակով՝ սույն օրենքով նախատեսված դեպքերում:». 3) լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ 5-րդ մասով. «5. Սույն հոդվածի 2.1-ին մասով նախատեսված գործերով նախքան դատարան դիմելը կողմերը կարող են չդիմել պարտադիր հաշտարարության այն դեպքում, երբ՝ 1) կողմերից որևէ մեկի նկատմամբ կայացվել է «Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» օրենքով նախատեսված պաշտպանության միջոցներից որևէ մեկի կիրառման մասին որոշում՝ անկախ այդ անձի կանխարգելիչ հաշվառման վերցված լինելու կամ հաշվառումից հանված լինելու հանգամանքից.	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:

			2) կողմերից մեկը քրեական պատասխանատվության է ենթարկվել մյուս կողմի կամ նրա զավակի, ծնողի, պապի կամ տատի, եղբոր կամ քրոջ նկատմամբ դիտավորությամբ հանցագործություն կատարելու համար. 3) կողմերից մեկը օրենքով սահմանված կարգով ճանաչվել է անհայտ բացակայող կամ անգործունակ, գտնվում է կալանքի տակ կամ կրում է ազատությունից զրկելու հետ կապված պատիժ:»»:		
4.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 2. Եզրափակիչ մաս 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
«Փաստաբանության մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին օրենքի նախագծի վերաբերյալ (Փաստաթղթային կոդ՝ Պ-7438-14.12.2023,05.02.2024-ՄԻ-011/1) ներկայացված առաջարկների վերաբերյալ					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածի «Հայաստանի Հանրապետության օրենքի» բառերն անհրաժեշտ է փոխարինել «օրենքի» բառով, իսկ «շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ» բառերը փոխարինել «շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ» բառերով:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածի համարակալումն անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջին, համաձայն որի՝ օրենսդրական	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:

			ակտերում հոդվածները բաժանվում են «մասեր» կոչվող միայն համարակալված պարբերությունների:		
3.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Հոդված 1. «Փաստաբանության մասին» 2004 թվականի դեկտեմբերի 14-ի ՀՕ-29-Ն օրենքի 41-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 16-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «16) «Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման և ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի համաձայն ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց.»»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
4.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 2-րդ հոդված	Նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «**Հոդված 2.** Եզրափակիչ մաս 1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում 2024 թվականի հուլիսի 1-ից:»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
«Զենքի շրջանառության կարգավորման մասին» օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագծի վերաբերյալ (Փաստաթղթային կոդ՝ Պ-7439-14.12.2023-ՄԻ-011/1**) ներկայացված առաջարկների վերաբերյալ**					
1.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 1-ին և 2-րդ (լրամշակված 4-րդ) հոդվածներ	Նախագծի 1-ին և 2-րդ հոդվածների «շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ» բառերն առաջարկվում է փոխարինել «շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ» բառերով:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:

2.	**ՀՀ կառավարություն**	Նախագծի 3-րդ հոդված (լրամշակված 5-րդ)	Նախագծի 3-րդ հոդվածի վերնագիրը բացակայում է, ուստի անհրաժեշտ է լրացնել «Եզրափակիչ մաս» բառերը:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
3.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 1-ին հոդված	Նախագծի 1-ին հոդվածը շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ. ««Զենքի շրջանառության կարգավորման մասին» 2022 թվականի հոկտեմբերի 5-ի ՀՕ-368-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 13-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «4) «Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման եւ ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» օրենքով սահմանված դեպքերում.»»:		Առաջարկն ընդունվել է:
4.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 2-րդ հոդված (լրամշակված)	Նախագծի 2-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Օրենքի 12-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «6) ֆիզիկական անձը հաշվառվել է Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանությունում՝ կենցաղային ոլորտում պարբերաբար իրավախախտումներ թույլ տալու կամ նրա նկատմամբ կիրառվել է «Ընտանեկան բռնության մասին» օրենքով սահմանված նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության կամ պաշտպանական որոշում.»»:	Առաջարկն ընդունվել է: Հոդվածը խմբագրվել է:	Առաջարկն ընդունվել է:
5.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ**	Նախագծի 3-րդ հոդված	Նախագծի 3-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Նախագծի 17-րդ հոդվածի	Առաջարկն ընդունվել է:	Առաջարկն ընդունվել է: Առաջարկն

	Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան	(լրամշակված)	7-րդ մասի 10-րդ կետը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «10) այն անձանց, որոնց նկատմամբ կիրառվել է «Ընտանեկան բռնության մասին» օրենքով սահմանված նախազգուշացման, անհետաձգելի միջամտության կամ պաշտպանական որոշում.»»:	Հոդվածը խմբագրվել է:	ընդունվել է:
6.	**ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Զարուհի Բաթոյան, Սոնա Ղազարյան, Ծովինար Վարդանյան**	Նախագծի 4-րդ հոդված (լրամշակված)	Նախագծի 4-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «Օրենքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 4-րդ կետը շարադրել հետեւյալ խմբագրությամբ. «4) անչափահասների գործերով եւ ընտանեկան կենցաղային բռնության կանխարգելման գործառույթ իրականացնող ոստիկանության ծառայողների՝ «Ընտանեկան և կենցաղային բռնության կանխարգելման եվ ընտանեկան և կենցաղային բռնության ենթարկված անձանց պաշտպանության մասին» օրենքով սահմանված համապատասխան միջոցառումներ կատարելու նպատակով.»»:		Առաջարկն ընդունվել է: